

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (plenarinė sesija) NUOMONĖ 1/17
2019 m. balandžio 30 d.

„Pagal SESV 218 straipsnio 11 dalį pateikta nuomonė – Kanados ir Europos Sąjungos bei jos valstybių narių išsamus ekonomikos ir prekybos susitarimas (IEPS) – Investuotojų ir valstybių ginčų sprendimas (IVGS) – Ginčų sprendimo kolegijos ir Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos įsteigimas – Suderinamumas su Sąjungos pirmine teise – Reikalavimas paisyti Sąjungos teisinės sistemos autonomijos – Viešųjų interesų apsaugos lygis, nustatytas, atsižvelgiant į Sąjungos konstitucinius pagrindus, jos institucijų – Vienodas Kanados ir Sąjungos investuotojų vertinimas – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 20 straipsnis – Galimybė kreiptis į teismus ir jų nepriklausomumas – Chartijos 47 straipsnis – Finansinės galimybės kreiptis į teismą – Įsipareigojimas jas užtikrinti fiziniams asmenims ir mažoms bei vidutinėms įmonėms – Nepriklausomumo reikalavimo išoriniai ir vidiniai aspektai – Narių paskyrimas, užmokestis ir profesinio elgesio reikalavimai – IEPS jungtinio komiteto vaidmuo – Šio komiteto nustatytas privalomasis IEPS aiškinimas“

Turinys

I. Prašymas pateikti nuomonę	4
II. IEPS	4
A. IEPS pasirašymas ir ketinamas nustatyti investuotojų ir valstybių ginčų sprendimo mechanizmas	4
B. Sąvokos „investicija“ ir „investuotojas“	5
C. Numatomo IVGS mechanizmo taikymo sritis	6
D. Taikytina teisė	11
E. Procedūrinės taisyklės	11
F. Numatomų Ginčų sprendimo kolegijos ir Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos nariai	15
G. Jungtinis komitetas ir Paslaugų ir investicijų komitetas	17
H. IEPS tiesioginio veikimo susitariančiųjų šalių teisinėse sistemose nebuvimas	18
I. Bendras aiškinamasis dokumentas ir Pareiškimas Nr. 36	18
III. Belgijos Karalystės suformuluotų klausimų santrauka	20
A. Klausimai dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su Sąjungos teisinės sistemos autonomija	20

B. Klausimai dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su bendroju vienodo požiūrio principu ir veiksmingumo reikalavimu	21
C. Klausimai dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su teise kreiptis į nepriklausomą teismą	22
IV. Teisingumo Teismui pateiktų pastabų santrauka	23
A. Dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su Sąjungos teisinės sistemos autonomija	23
B. Dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su bendroju vienodo požiūrio principu ir veiksmingumo reikalavimu	24
C. Dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su teise kreiptis į nepriklausomą teismą	25
V. Teisingumo Teismo nuomonė	27
A. Dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su Sąjungos teisinės sistemos autonomija	27
1. Principai	27
2. Dėl jurisdikcijos aiškinti ir taikyti Sąjungos teisės normas, kitas nei IEPS nuostatos, neturėjimo	29
3. Dėl poveikio Sąjungos institucijų veikimui laikantis jos konstitucinių pagrindų nebuvimo	31
B. Dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su bendroju vienodo požiūrio principu ir veiksmingumo reikalavimu	35
1. Principai	35
2. Dėl suderinamumo su vienodo požiūrio principu	36
3. Dėl suderinamumo su veiksmingumo reikalavimu	38
C. Dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su teise kreiptis į nepriklausomą teismą .	38
1. Principai	38
2. Dėl suderinamumo su galimybės kreiptis į teismą užtikrinimo reikalavimu	40
3. Dėl suderinamumo su nepriklausomumo reikalavimu	42
VI. Atsakymas į prašymą pateikti nuomonę	45

Nuomonės 1/17 pateikimo procedūroje

dėl 2017 m. rugsėjo 7 d. Belgijos Karalystės prašymo pateikti nuomonę pagal SESV 218 straipsnio 11 dalį

TEISINGUMO TEISMAS (plenarinė sesija),

kurį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, kolegijų pirmininkai J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan, T. von Danwitz, C. Toader, F. Biltgen, K. Jürimäe ir C. Lycourgos, teisėjai A. Rosas, E. Juhász, M. Ilešič (pranešėjas), J. Malenovský, E. Levits, L. Bay Larsen, M. Safjan, D. Šváby, C. G. Fernlund, C. Vajda ir S. Rodin,

generalinis advokatas Y. Bot,

posėdžio sekretorius M.-A. Gaudissart, kanclerio pavaduotojas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. birželio 26 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Belgijos Karalystės, atstovaujamos C. Pochet, L. Van den Broeck, M. Jacobs ir J.-C. Halleux,
- Danijos vyriausybės, atstovaujamos J. Nymann-Lindegren,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir S. Eisenberg,
- Estijos vyriausybės, atstovaujamos N. Grünberg,
- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos G. Karipsiadis ir K. Boskovits,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos M. A. Sampol Pucurull ir S. Centeno Huerta,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos F. Alabrune, D. Colas, D. Segoin ir E. de Moustier,
- Lietuvos vyriausybės, atstovaujamos R. Dzikovič ir D. Kriaučiūno,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. Bulterman ir M. A. M. de Ree,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos G. Hesse ir J. Schmoll,
- Slovėnijos vyriausybės, atstovaujamos N. Pintar Gosenca, V. Klemenc, J. Groznik, A. Dežman Mušič ir M. Jakše,
- Slovakijos vyriausybės, atstovaujamos M. Kianička,
- Suomijos vyriausybės, atstovaujamos J. Heliskoski ir H. Leppo,
- Švedijos vyriausybės, atstovaujamos A. Falk, A. Alriksson ir P. Smith,
- Europos Sąjungos Tarybos, atstovaujamos B. Driessen ir S. Boelaert,
- Europos Komisijos, atstovaujamos R. Vidal Puig, A. Buchet, B. De Meester ir U. Wölker,

susipažinęs su 2019 m. sausio 29 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

pateikia šią

Nuomonę

I. Prašymas pateikti nuomonę

- 1 Belgijos Karalystės Teisingumo Teismui pateiktas prašymas pateikti nuomonę suformuluotas taip:

„Ar Kanados ir Europos Sąjungos bei jos valstybių narių išsamaus ekonomikos ir prekybos susitarimo, pasirašyto Briuselyje 2016 m. spalio 30 d. [(toliau – IEPS) (OL L 11, 2017, p. 23)], aštunto skyriaus („Investicijos“) F skirsnis („Investuotojų ir valstybių ginčų dėl investicijų sprendimas“) suderinamas su Sutartimis, įskaitant pagrindines teises?“

II. IEPS

A. IEPS pasirašymas ir ketinamas nustatyti investuotojų ir valstybių ginčų sprendimo mechanizmas

- 2 IEPS, dar žinomas akronimu CETA (Comprehensive Economic and Trade Agreement), yra laisvosios prekybos susitarimas; jame numatytos ne tik nuostatos, susijusios su muitų ir netarifinių kliūčių, veikiančių prekybą prekėmis ir paslaugomis, mažinimu, bet ir taisyklės, susijusios, be kita ko, su investicijomis, viešaisiais pirkimais, konkurencija, intelektinės nuosavybės apsauga ir darniu vystymusi.
- 3 IEPS dar nėra sudarytas, kaip tai suprantama pagal SESV 218 straipsnio 6 dalį. 2016 m. spalio 28 d. Tarybos sprendimo (ES) 2017/37 dėl Kanados ir Europos Sąjungos bei jos valstybių narių išsamaus ekonomikos ir prekybos susitarimo (IEPS) pasirašymo Europos Sąjungos vardu (OL L 11, 2017, p. 1) 2 konstatuojamojoje dalyje šiuo klausimu nurodoma, kad IEPS turi būti pasirašytas „su sąlyga, kad vėliau bus atliktos jo sudarymo procedūros“, o 1 straipsnyje nustatyta, kad „[i]galiojama“ Sąjungos vardu pasirašyti IEPS „su sąlyga, kad jis bus sudarytas“.
- 4 Nors daugelis IEPS nuostatų taikomos laikinai pagal 2016 m. spalio 28 d. Tarybos sprendimą (ES) 2017/38 dėl Kanados ir Europos Sąjungos bei jos valstybių narių išsamaus ekonomikos ir prekybos susitarimo (IEPS) laikino taikymo (OL L 11, 2017, p. 1080), šiame prašyme pateikti nuomonę nurodytos aštunto skyriaus F skirsnio nuostatos nėra taikomos laikinai. Iš tiesų, kiek tai susiję su šiuo aštuntu skyriumi, Sprendimo 2017/38 1 straipsnio 1 dalies a punkte nustatyta, kad „laikina[is] taikom[i] tik [8.1–8.8 straipsniai, 8.13 straipsnis, 8.15 straipsnis, išskyrus jo 3 dalį, ir 8.16 straipsnis] ir tik tiek, kiek tai susiję su tiesioginėmis užsienio investicijomis“.
- 5 Minėtame IEPS aštunto skyriaus F skirsnyje, kuriame yra šio susitarimo 8.18–8.45 straipsniai, siekiama nustatyti investuotojų ir valstybių ginčų dėl investicijų sprendimo mechanizmą (toliau – IVGS mechanizmas), dar žinomą akronimu ISDS (Investor-State Dispute Settlement).
- 6 Šiuo tikslu IEPS 8.27 straipsnyje numatyta įsteigti ginčų sprendimo kolegiją (toliau – Ginčų sprendimo kolegija arba IEPS kolegija) nuo IEPS įsigaliojimo, o 8.28 straipsnyje – Apeliacinę ginčų sprendimo kolegiją (toliau – Apeliacinė ginčų sprendimo kolegija arba IEPS apeliacinė kolegija).
- 7 To susitarimo 8.29 straipsnyje taip pat numatyta vėliau įsteigti daugiašalę investicinių ginčų sprendimo kolegiją ir nustatyti apeliacijų teikimo mechanizmą (toliau – Daugiašalė investicinių ginčų sprendimo kolegija), o tai padarius turėtų nustoti veikti IEPS kolegija ir IEPS apeliacinė kolegija.
- 8 Taigi, kaip nurodyta Komisijos ir Tarybos pareiškimе Nr. 36 dėl investicijų apsaugos ir Investicinių ginčų teismų sistemos, kuris įtrauktas į Tarybos protokolą dėl IEPS pasirašymo ir pridėtas prie Sprendimo 2017/37 (OL L 11, 2017, p. 20, toliau – Pareiškimas Nr. 36), numatyta sukurti investicinių teismų sistemą, dar žinomą akronimu ICS (Investment Court System), o IEPS kolegija ir IEPS apeliacinė kolegija turėtų būti vienas iš ICS sukūrimo etapų.

B. Sąvokos „investicija“ ir „investuotojas“

- 9 IEPS 8.1 straipsnyje pateikiama tokia šiame susitarime nurodytos sąvokos „investicija“ reikšmė:
- „<...> tiesiogiai ar netiesiogiai investuotojui nuosavybės teise priklausantis ar jo tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojamas bet koks turtas, kuriam būdingi investicijos bruožai, įskaitant tam tikrą trukmę ir kitus bruožus, kaip antai įsipareigojimą skirti kapitalo ar kitų išteklių, tikėjimąsi gauti naudos ar pelno, arba rizikos prisiėmimą. Investicija, be kita ko, gali būti:
- a) įmonė;
 - b) akcinis kapitalas, akcijos ar kitų formų dalyvavimas įmonės kapitalo valdyme [valdant įmonės kapitalą];
 - c) obligacijos, skoliniai įsipareigojimai ir kitos įmonės skolos priemonės;
 - d) paskola įmonei;
 - e) bet kokio kito pobūdžio įmonės dalis;
 - f) dalis, susijusi su [tam tikromis sutartimis];
 - g) intelektinės nuosavybės teisės;
 - h) kitas materialusis ar nematerialusis kilnojamasis turtas arba nekilnojamasis turtas ir susijusios teisės;
 - i) mokėjimo reikalavimai arba vykdymo pagal sutartį reikalavimai.“
- 10 Šiame 8.1 straipsnyje taip pat nurodyta, kad „investicija pagal šį Susitarimą – Šalies atžvilgiu – tai investicija:
- a) jos teritorijoje;
 - b) atlikta pagal investavimo metu taikytiną teisę;
 - c) tiesiogiai ar netiesiogiai nuosavybės teise priklausanti kitos Šalies investuotojui ar jo tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojama ir
 - d) esanti šio Susitarimo įsigaliojimo dieną arba atlikta ar įsigyta vėliau.“
- 11 Sąvoka „investuotojas“ minėtame 8.1 straipsnyje apibrėžta taip:
- „Šalis, Šalies fizinis asmuo ar įmonė, išskyrus filialus ar atstovybes, ketinantys investuoti, investuojantys ar investavę kitos Šalies teritorijoje;
- šioje apibrėžtyje Šalies įmonė:
- a) įmonė, įsteigta ar organizuota pagal tos Šalies įstatymus ir pagrindinę verslo veiklą vykdanči tos Šalies teritorijoje; arba
 - b) įmonė, įsteigta ar organizuota pagal tos Šalies įstatymus ir tiesiogiai ar netiesiogiai nuosavybės teise priklausanti tos Šalies fiziniam asmeniui arba a punkte nurodytai įmonei, arba tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojama tokio fizinio asmens ar įmonės;

<...>

fizinis asmuo:

- a) Kanados atveju – fizinis asmuo, kuris yra Kanados pilietis arba nuolatinis gyventojas; ir
- b) ES Šalies atveju – fizinis asmuo, kuris yra vienos iš <...> Sąjungos valstybių narių pilietis pagal atitinkamus jų įstatymus <...>.

C. Numatomo IVGS mechanizmo taikymo sritis

- 12 Nors IEPS aštunto skyriaus F skirsnis pavadintas „Investuotojų ir valstybių ginčų dėl investicijų sprendimas“, jame taip pat nurodyti Kanados investuotojo ir Sąjungos ginčai.
- 13 Šiuo klausimu IEPS 8.21 straipsnyje numatyta, kad jei Kanados investuotojas ketina pateikti pretenziją, jis pateikia Sąjungai „pranešimą, kuriame prašo nustatyti atsakovą“, ir nurodo, dėl kurių priemonių ketina pateikti pretenziją. Tuomet Sąjunga turi pranešti investuotojui, ar „[atsakovu] laikoma <...> Sąjunga, ar <...> valstybė narė“.
- 14 IEPS 18.8 straipsnio „Taikymo sritis“ 1 dalyje ginčai, dėl kurių investuotojai gali pateikti pretenziją pagal numatomą IVGS mechanizmą, apibrėžiami taip:

„<...> Šalies investuotojas gali pateikti pagal šį skirsnį sudarytai Ginčų sprendimo kolegijai pretenziją, kad kita Šalis pažeidė prievolę pagal:

- a) [aštunto skyriaus] C skirsnį – dėl jo investicijos pagal šį Susitarimą plėtros, vykdymo, veikimo, valdymo, palaikymo, naudojimo ar naudojimosi ja, jos pardavimo ar kitokio perdavimo; arba
- b) [aštunto skyriaus] D skirsnį,

jei investuotojas teigia dėl įtariamo pažeidimo patyręs nuostolių ar žalos.“

- 15 Minėtame C skirsnyje „Nediskriminacinis režimas“ yra IEPS 8.6–8.8 straipsniai, jie suformuluoti taip:

„8.6 straipsnis

Nacionalinis režimas

<...> Kiekviena Šalis kitos Šalies investuotojams ir investicijoms pagal šį Susitarimą taiko režimą, ne mažiau palankų nei panašiose situacijose tos Šalies taikomas savo investuotojams ir jų investicijoms dėl jų investicijų steigimo, įsigijimo, plėtros, vykdymo, veikimo, valdymo, palaikymo, naudojimo ar naudojimosi jomis, jų pardavimo ar kitokio perdavimo jos teritorijoje. <...>

8.7 straipsnis

Didžiausio palankumo režimas

<...> Kiekviena Šalis kitos Šalies investuotojams ir investicijoms pagal šį Susitarimą taiko režimą, ne mažiau palankų nei panašiose situacijose tos Šalies taikomas trečiosios šalies investuotojams ir jų investicijoms dėl jų investicijų steigimo, įsigijimo, plėtros, vykdymo, veikimo, valdymo, palaikymo, naudojimo ar naudojimosi jomis, jų pardavimo ar kitokio perdavimo savo teritorijoje. <...>

8.8 straipsnis

Vyresnioji vadovybė ir direktorių valdybos

Šalis nereikalauja, kad tos Šalies įmonės, kurios taip pat yra investicijos pagal šį Susitarimą, skirtų eiti vyresniosios vadovybės ar direktorių valdybos pareigų kokios nors konkrečios pilietybės fizinius asmenis.“

- 16 Pagal IEPS 28.3 straipsnio 2 dalį šio C skirsnio nuostatos „neaiškinam[os] kaip neleidžian[čios] Šaliai patvirtinti arba įgyvendinti priemonių, būtinų <...> visuomenės saugumui užtikrinti, visuomenės dorovei apsaugoti[,] <...> viešajai tvarkai palaikyti[,] žmonių, gyvūnų ar augalų gyvybei arba sveikatai apsaugoti <...>“, „laikantis reikalavimo, jog tokių priemonių taikymas neturi reikšti savavališkos arba nepateisinamos diskriminacijos tarp Šalių, kuriose vyrauja panašios sąlygos, arba paslėptų prekybos paslaugomis apribojimų“.
- 17 IEPS D skirsnyje „Investicijų apsauga“ yra IEPS 8.9–8.14 straipsniai; jie suformuluoti taip:

„8.9 straipsnis

Investicijos ir reglamentavimo priemonės

1. Įgyvendindamos šį skyrių Šalys dar kartą patvirtina savo teisę savo teritorijoje vykdyti reglamentavimo veiklą taip, kad galėtų siekti teisėtų politikos tikslų, kaip antai susijusių su visuomenės sveikatos apsauga, sauga [saugumu], aplinkos apsauga, visuomenės dorove[,] [socialine apsauga ar vartotojų apsauga] ir kultūrų įvairovės skatinimu bei apsauga.

2. Patikslinama, kad vien tai, kad Šalis imasi reglamentavimo veiklos, taip pat keisdama savo įstatymus, taip, kad neigiamai paveikiama investicija ar daromas poveikis investuotojo lūkesčiams, taip pat susijusiems su pelnu, nereiškia, kad pažeista prievolė pagal šį skirsnį.

<...>

4. Patikslinama, kad nė viena šio skirsnio nuostata Šaliai neužkertamas kelias nutraukti subsidijos skyrimą ar pareikalauti ją atlyginti <...>, arba nereikalaujama, kad Šalis tai kompensuotų investuotojui.

8.10 straipsnis

Investuotojams ir investicijoms pagal šį Susitarimą taikomas režimas

1. Kiekviena Šalis kitos Šalies investicijoms pagal šį Susitarimą ir investuotojams jų investicijų pagal šį Susitarimą atžvilgiu savo teritorijoje taiko sąžiningą ir teisingą režimą bei užtikrina visišką apsaugą ir saugumą, kaip nustatyta 2–7 dalyse.

2. Laikoma, kad Šalis pažeidė 1 dalyje minėto sąžiningo ir teisingo režimo prievolę, jei viena ar keliomis priemonėmis:

- a) atsisakoma vykdyti teisingumą baudžiamosiose, civilinėse ar administracinėse bylose;
- b) iš esmės pažeidžiamas tinkamas teisinis procesas teisminėse ir administracinėse bylose, įskaitant esminį skaidrumo pažeidimą;
- c) savivaliaujama;

- d) dėl akivaizdžiai neteisėtų prižasčių, pvz., dėl lyties, rasės ar religijos, vykdoma tikslinė diskriminacija;
- e) su investuotojais užgauliai elgiamasi, įskaitant prievartą, spaudimo darymą ir priekabiavimą; arba
- f) pažeidžiami kiti sąžiningo ir teisingo režimo aspektai, nustatyti Šalių pagal šio straipsnio 3 dalį.

3. Šalys reguliariai arba vienai iš Šalių paprašius peržiūri prievolės taikyti sąžiningą ir teisingą režimą turinį. <...> Paslaugų ir investicijų komitetas gali parengti susijusių rekomendacijų ir pateikti jas IEPS jungtiniam komitetui, kad šis priimtų atitinkamą sprendimą.

4. Taikydama minėto sąžiningo ir teisingo režimo prievolę Ginčų sprendimo kolegija gali atsižvelgti į tai, ar Šalis pateikė investuotojui konkrečios informacijos, kad paskatintų jį investuoti pagal šį Susitarimą ir taip davė pagrindo teisėtam lūkesčiui <...>.

5. Patikslinama, kad visiška apsauga ir saugumas susiję su Šalies prievole dėl investuotojų ir investicijų pagal šį Susitarimą fizinio saugumo.

6. Patikslinama, kad kitos šio Susitarimo nuostatos ar kito tarptautinio susitarimo pažeidimas savaime nereiškia, kad pažeidžiamas šis straipsnis.

7. Patikslinama, kad tai, kad priemone pažeidžiama vidaus teisė, savaime nereiškia, kad pažeidžiamas šis straipsnis. Norėdama įsitikinti, kad priemone pažeidžiamas šis straipsnis, Ginčų sprendimo kolegija privalo atsižvelgti į tai, ar Šalis veikė nesuderinamai su 1 dalyje nustatytais prievolėmis.

8.11 *straipsnis*

Nuostolių kompensavimas

<...> [K]iekviena Šalis kitos Šalies investuotojams, patiriantiems nuostolių dėl savo investicijų pagal šį Susitarimą dėl ginkluoto konflikto, pilietinių neramumų, nepaprastosios padėties ar gaivalinės nelaimės pirmosios Šalies teritorijoje, gali taikyti režimą, <...> ne mažiau palankų, nei ta Šalis taiko savo investuotojams <...>.

8.12 *straipsnis*

Ekspropriacija

1. Šalis nei tiesiogiai, nei netiesiogiai, tai yra taikydama priemones, kurios faktiškai turi nacionalizacijos ar ekspropriacijos (toliau – ekspropriacija) poveikį, nenacionalizuoja ar neeksproprijuoja investicijos pagal šį Susitarimą, išskyrus šiuos atvejus:

- a) dėl viešojo poreikio;
- b) tinkama teisine tvarka;
- c) nediskriminuodama ir
- d) greitai, tinkamai ir veiksmingai sumokėdama kompensaciją.

Patikslinama, kad ši dalis aiškinamas [aiškinama] pagal 8-A priedą.

<...>

8.13 straipsnis

Pervedimai

1. Kiekviena Šalis leidžia daryti bet kokius pervedimus, susijusius su investicija pagal šį Susitarimą, be apribojimų ar delsimo ir laisvai konvertuojama valiuta, taikant pervedimo dieną taikytiną rinkos valiutos kursą. Šiems pervedimams priskiriama:

- a) kapitalo papildymai, pvz., pagrindinė lėšų dalis ir papildomos lėšos investicijai tęsti, plėtoti ar didinti;
- b) pelnas, dividendai, palūkanos, kapitalo prieaugis, honorarai <...> ar kitokio pavidalo investicijų pagal šį Susitarimą generuojama grąža ar sumos;
- c) pajamos, gautos pardavus ar likvidavus visą investiciją pagal šį Susitarimą ar jos dalį;
- d) mokėjimai pagal sutartis, kurias yra sudaręs investuotojas arba kurios sudarytos su investicija pagal šį Susitarimą, įskaitant mokėjimus pagal paskolos susitarimus;

<...>

2. Šalis nereikalauja, kad jos investuotojai pervestų pajamas, įplaukas, pelną ar kitas sumas, gautas iš investicijų kitos Šalies teritorijoje ar priskirtinas joms, ar nebaudžia jų už šių lėšų nepervedimą.

3. Jokia šio straipsnio nuostata Šaliai neužkertamas kelias sąžiningai ir nediskriminuojant ar užslėptai neribojant pervedimų taikyti savo įstatymų, susijusių su:

- a) bankrotu, nemokumu arba kreditorių teisių apsauga;
- b) vertybinių popierių išleidimu ar prekyba jais;
- c) nusikalstama ar baudžiamąja veika;
- d) pervedimų finansine atskaitomybe ar apskaita, kai būtina padėti teisėtvarkos arba finansų priežiūros institucijoms; ir
- e) teismine tvarka priimtų sprendimų vykdymu.

8.14 straipsnis

Subrogacija

Jei Šalis ar Šalies tarpininkas atlieka mokėjimą pagal laidavimą, garantiją ar draudimo sutartį, sudarytą dėl investicijos, kurią tos Šalies investuotojas padarė kitos Šalies teritorijoje, kita Šalis pripažįsta, kad pirmoji Šalis ar jos tarpininkas bet kokiomis aplinkybėmis tos investicijos atžvilgiu turi tokias pat teises, kaip tas investuotojas. <...>“

18 IEPS 8-A priede, į kurį daroma nuoroda šio susitarimo 8.12 straipsnio 1 dalyje, nustatyta:

„Šalys patvirtina vienodai suprantančios toliau išdėstytas nuostatas.

1. Ekspropriacija gali būti tiesioginė arba netiesioginė:

- a) tiesioginė ekspropriacija, kai investicija nacionalizuojama arba kitaip tiesiogiai eksproprijuojama oficialiai perduodant nuosavybės teisę arba tiesiogiai turtą konfiskuojant; ir
- b) netiesioginė ekspropriacija, kai Šalis taiko priemonę ar priemonių rinkinį, kurių poveikis lygiavertis tiesioginei ekspropriacijai, nes dėl jų investuotojas iš esmės netenka pagrindinių nuosavybės teisių, siejamų su jo investicija, įskaitant teisę naudoti investiciją, ja disponuoti ir ją perduoti, nors oficialiai nuosavybės teisė neperduodama ir investicija tiesiogiai nekonfiskuojama.

2. Nustatant, ar konkrečiu atveju Šalies taikoma priemonė arba priemonių rinkinys yra netiesioginė ekspropriacija, būtina atlikti faktais pagrįstą kiekvieno konkretaus atvejo tyrimą ir, be kita ko, atsižvelgti į šiuos veiksnius:

- a) priemonės arba priemonių rinkinio ekonominį poveikį, nors vien tai, kad Šalies taikoma priemonė ar priemonių rinkinys daro neigiamą poveikį ekonominei investicijos vertei, netiesioginės ekspropriacijos fakto nepatvirtina;
- b) Šalies priemonės arba priemonių rinkinio taikymo trukmę;
- c) kiek ta priemonė ar priemonių rinkinys daro įtaką konkrečioms, pagrįstoms su investicijomis siejamiems lūkesčiams ir
- d) priemonės arba priemonių rinkinio pobūdį, visų pirma jų objektą, taikymo aplinkybes ir paskirtį.

3. Patikslinama, kad netiesiogine ekspropriacija nelaikomos nediskriminacinės priemonės, kurias Šalis nustato ir taiko teisėtiems savo visuomenės gerovės (kaip antai sveikatos, saugumo ir aplinkos) tikslams apsaugoti, išskyrus retus atvejus, kai atsižvelgiant į priemonės ar priemonių rinkinio tikslą, jų poveikis yra toks didelis, kad tos priemonės atrodo aiškiai perdėtos.“

19 IEPS 1.1 straipsnyje numatyta, kad „[š]iame Susitarime, jeigu nenustatyta kitaip“, sąvoka „priemonė“ apibrėžiama kaip „įstatymas, reglamentavimo nuostata, taisyklė, procedūra, sprendimas, administracinis veiksmas, reikalavimas, praktika ar bet kokios kitos formos Šalies priemonė“.

20 IEPS 8.2 straipsnyje nurodyta:

„1. [aštunto skyrius] taikomas priemonėms, kurias Šalis nustato arba toliau taiko savo teritorijoje ir kurios yra susijusios su:

- a) kitos Šalies investuotoju;
- b) investicija pagal šį Susitarimą <...>

<...>

4. Investuotojai gali teikti pretenzijas <...> laikydamiesi <...> F skirsnyje nustatytų procedūrų. <...> Pretenzijoms pagal C skirsnį dėl investicijų pagal šį Susitarimą steigimo ar išigijimo F skirsnis netaikomas. D skirsnis taikomas tik investicijoms pagal šį Susitarimą ir investuotojams jų investicijų pagal šį Susitarimą atžvilgiu.

<...>“

D. Taikytina teisė

21 IEPS 8.31 straipsnyje numatyta:

„1. Pagal šį skirsnį įsteigta Ginčų sprendimo kolegija, priimdama savo sprendimus, taiko šį Susitarimą, aiškinamą pagal [1969 m. gegužės 23 d.] Vienos konvenciją dėl tarptautinių sutarčių teisės [(Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, 1155 t., p. 331, toliau – Vienos konvencija)] ir kitas Šalių tarpusavio santykiams taikomas tarptautinės teisės taisykles ir principus.

2. Ginčų sprendimo kolegija neturi jurisdikcijos spręsti dėl priemonės, kuria, kaip įtariama, pažeidžiamas šis Susitarimas, teisėtumo pagal Šalies vidaus teisę. Patikslinama, kad sprendama, ar priemonė atitinka šį Susitarimą, Ginčų sprendimo kolegija gali, kaip tinkama, faktiškai atsižvelgti į Šalies vidaus teisę. Tai darydama Ginčų sprendimo kolegija vadovaujasi vyraujančiu vidaus teisės aiškinimu, suformuluotu tos Šalies teismų ar valdžios institucijų, ir bet kokia Ginčų sprendimo kolegijos tos vidaus teisės interpretacija nėra privaloma tos Šalies teismams ar valdžios institucijoms.

3. Kilus dideliame susirūpinimui dėl aiškinimo, kai jis gali turėti poveikio investicijoms, Paslaugų ir investicijų komitetas <...> gali pasiūlyti IEPS jungtiniam komitetui priimti šio Susitarimo nuostatų aiškinimus. IEPS jungtinio komiteto priimtas aiškinimas pagal šį skirsnį įsteigta Ginčų sprendimo kolegijai yra privalomas. IEPS jungtinis komitetas gali nuspręsti, kad aiškinimas tampa privalomas nuo tam tikros datos.“

22 IEPS 8.28 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Apeliacinė ginčų sprendimo kolegija gali patvirtinti, pakeisti ar panaikinti Ginčų sprendimo kolegijos sprendimą, remdamasi:

- a) klaidomis taikant ar aiškinant taikytiną teisę;
- b) aiškiais faktų supratimo klaidomis, įskaitant atitinkamos vidaus teisės supratimą;
- c) [1965 m. kovo 18 d. Vašingtone pasirašytos Konvencijos dėl valstybių ir kitų valstybių fizinių bei juridinių asmenų investicinių ginčų sprendimo (toliau – ICSID konvencija)] 52 straipsnio 1 dalies a–e punktuose nurodytomis priežastimis, jei jos nepaminėtos a ir b punktuose.“

E. Procedūrinės taisyklės

23 IEPS 8.23 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyta:

„1. Jei ginčas neišspręstas konsultuojantis, pretenziją pagal šį skirsnį gali pateikti:

- a) Šalies investuotojas savo vardu arba
- b) kitos Šalies investuotojas jam tiesiogiai ar netiesiogiai nuosavybės teise priklausančios arba jo tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojamos vietoje įsteigtos įmonės vardu.

2. Pretenziją galima pateikti pagal šias taisykles:

- a) ICSID konvenciją ir Arbitražo darbo tvarkos taisykles;
- b) ICSID papildomų sąlygų taisykles, jei netenkinamos proceso pagal a dalį [punktą] sąlygos;
- c) [Jungtinių Tautų tarptautinės prekybos teisės komisijos] arbitražo taisykles arba

d) bet kokias kitas ginčo šalių sutartas taisykles.“

24 Šiame 8.23 straipsnyje pateikta sąvoka „vietoje įsteigt[a] įmon[ė]“ IEPS 8.1 straipsnyje apibrėžiama kaip „juridinis asmuo, įsteigtas ar organizuotas pagal atsakovo įstatymus, tiesiogiai ar netiesiogiai nuosavybės teise priklausantis kitos Šalies investuotojui ar jo tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojamas“.

25 Kiek tai susiję su tame 8.23 straipsnyje numatytais išankstinėmis konsultacijomis, 8.19 straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodyta:

„2. Nebent ginčo šalys susitartų kitaip, konsultacijos vyksta:

a) Otavoje, jei ginčijamos Kanados priemonės;

b) Briuselyje, jei tarp ginčijamų priemonių yra <...> Sąjungos priemonė; arba

c) <...> Sąjungos valstybės narės sostinėje, jei ginčijamos tik tos valstybės narės priemonės.

3. Ginčo šalys gali konsultuotis per vaizdo konferencijas ar, kai tinkama, kitomis priemonėmis, pavyzdžiui, tais atvejais, kai investuotojas yra mažoji ar vidutinė įmonė.“

26 Be to, IEPS 8.22 straipsnyje nurodyta:

„1. Investuotojas gali pateikti pretenziją pagal 8.23 straipsnį, tik jei investuotojas:

a) pateikdamas pretenziją pateikia atsakovui savo sutikimą, kad ginčą išspręstų Ginčų sprendimo kolegija, kaip nustatyta šiame skirsnyje;

b) laukia bent 180 dienų nuo prašymo pradėti konsultacijas ir, jei taikytina, bent 90 dienų nuo prašymo nustatyti atsakovą pateikimo;

c) patenkino prašymo nustatyti atsakovą reikalavimus;

d) patenkino prašymo pradėti konsultacijas reikalavimus;

e) savo pretenzijoje nenurodė kitų priemonių, nei nurodyta jo prašyme pradėti konsultacijas;

f) atsisako tęsti ar nutraukia esamus procesus, pradėtus ginčų sprendimo kolegijose ar teismuose pagal vidaus ar tarptautinę teisę dėl priemonės, kuria, kaip įtariama, atliekamas pažeidimas, nurodytas jo pateiktoje pretenzijoje; ir

g) atsisako teisės pateikti ginčų sprendimo kolegijoms ar teismams pretenzijas pagal vidaus ar tarptautinę teisę dėl priemonės, kuria, kaip įtariama, atliekamas pažeidimas, nurodytas jo pateiktoje pretenzijoje.

<...>

5. Pagal 1 dalies g punktą arba, ka[i] taikytina, 2 dalį pareikštas teisių atsisakymas nustoja galioti:

a) jei Ginčų sprendimo kolegija atsisako priimti pretenziją dėl 1 ar 2 dalyje nustatytų reikalavimų netenkinimo arba kitų procedūrinių ar su jurisdikcija susijusių priežasčių;

b) jei Ginčų sprendimo kolegija atmeta pretenziją pagal 8.32 ar 8.33 straipsnius arba

c) jei investuotojas per 12 mėnesių nuo Ginčų sprendimo kolegijos padalinio sudarymo atsiima savo pretenziją <...>.“

27 IEPS 8.32 ir 8.33 straipsniai, į kuriuos daroma nuoroda IEPS 8.22 straipsnio 5 dalies b punkte, atitinkamai susiję su „akivaizdžiai teisinio pagrindo neturinčiomis pretenzijomis“ ir „teisiniu požiūriu nepagrįstomis pretenzijomis“; pastarosios apibrėžiamos kaip pretenzijos, „dėl kur[ių] <...> sprendimas [ne]gali būti priimtas ieškovo naudai, net darant prielaidą, kad jo[se] nurodyti įtariamai faktai yra teisingi“. Šiuose straipsniuose nustatyta, kad IEPS kolegija kaip preliminarų klausimą turi išnagrinėti tai, ar pretenzija atmetina kaip akivaizdžiai neturinti teisinio pagrindo, ar kaip teisiniu požiūriu nepagrįsta, jeigu atsakovas dėl to pareiškė prieštaravimą.

28 IEPS 8.25 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Atsakovas sutinka, kad ginčą išspręstų Ginčų sprendimo kolegija, kaip nustatyta šiame skirsnyje.“

29 IEPS 8.27 straipsnio 6, 7 ir 9 dalyse numatyta:

„6. Ginčų sprendimo kolegija nagrinėja bylas padaliniais po tris kolegijos narius, kurių vienas yra <...> Sąjungos valstybės narės pilietis, vienas – Kanados pilietis ir likęs – trečiosios šalies pilietis. Padaliniui pirmininkauja tas Ginčų sprendimo kolegijos narys, kuris yra trečiosios šalies pilietis.

7. Per 90 dienų nuo pretenzijos pateikimo pagal 8.23 straipsnį Ginčų sprendimo kolegijos pirmininkas, vadovaudamasis rotacija, paskiria tos kolegijos narius eiti pareigas kolegijos padalinyje, kuris nagrinės bylą, užtikrindamas, kad padaliniai būtų sudaromi atsiktine tvarka ir nenuspėjamai, o visiems Ginčų sprendimo kolegijos nariams būtų suteikiamos lygios galimybės eiti pareigas.

<...>

9. Neatsižvelgdamos į 6 dalį ginčo šalys gali susitarti, kad bylą nagrinėtų vienas Ginčų sprendimo kolegijos narys, paskiriamas atsiktine tvarka iš trečiųjų šalių piliečių. Atsakovas ieškovo prašymą, kad bylą nagrinėtų vienas Ginčų sprendimo kolegijos narys, palankiai apvarsto, ypač jei ieškovas yra mažoji arba vidutinė įmonė arba jei prašoma kompensacija ar atlygintina žala yra palyginti nedidelė. Prašymas pateikiamas prieš sudarant Ginčų sprendimo kolegijos padalinį.“

30 IEPS 8.28 straipsnio 5, 7 ir 9 dalyse nustatyta:

„5. Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos padalinį apeliacijai nagrinėti sudaro trys atsiktine tvarka paskirti Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos nariai.

<...>

7. IEPS jungtinis komitetas nedelsdamas priima sprendimą, kuriuo sutvarkomi toliau nurodyti Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos veikimo <...> aspektai:

<...>

b) apeliacijų inicijavimo ir nagrinėjimo procedūros <...>;

<...>

9. Nusprendus dėl 7 dalyje nurodytų dalykų:

a) ginčo šalis per 90 dienų nuo sprendimo priėmimo pagal šį skirsnį gali pateikti dėl jo apeliaciją Apeliacinei ginčų sprendimo kolegijai;

<...>

- c) pagal 8.39 straipsnį priimtas sprendimas nelaikomas galutiniu ir nesiimama jokių veiksmų jo vykdymui užtikrinti, kol:
 - i) nepraeina 90 dienų nuo Ginčų sprendimo kolegijos sprendimo paskelbimo ir per tą laiką dėl jo nepateikiama apeliacija;
 - ii) pateikta apeliacija neatmetama ar neatsiimama arba
 - iii) nepraeina 90 dienų nuo Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos sprendimo paskelbimo ir per tą laiką Apeliacinė ginčų sprendimo kolegija neperdavė klausimo atgal Ginčų sprendimo kolegijai;
- d) Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos galutinis sprendimas laikomas galutiniu sprendimu pagal 8.41 straipsnį

<...>“

31 IEPS 8.39 straipsnyje nurodyta:

„1. Jei Ginčų sprendimo kolegijos galutinis sprendimas priimamas atsakovo nenaudai, Ginčų sprendimo kolegija gali nurodyti kartu ar atskirai tik:

- a) atlyginti piniginę žalą su taikytinomis palūkanomis;
- b) grąžinti nuosavybę – tokiu atveju sprendime nurodoma, kad atsakovas gali atlyginti piniginę žalą, atitinkančią sąžiningą nuosavybės rinkos vertę <...> su taikytinomis palūkanomis vietoje grąžinimo <...>.

2. Laikantis 1–5 dalių, jei pretenzija pateikiama pagal 8.23 straipsnio 1 dalies b punktą:

- a) sprendime atlyginti piniginę žalą su taikytinomis palūkanomis nurodoma, kad lėšos sumokamos vietoje įsteigtai įmonei;
- b) sprendime grąžinti nuosavybę nurodoma, kad ji grąžinama vietoje įsteigtai įmonei;

<...>

3. Piniginės žalos atlyginimo suma nėra didesnė nei <...> patirtas nuostolis <...>.

4. Ginčų sprendimo kolegija baudinių nuostolių neskiria.

5. Ginčų sprendimo kolegija nurodo pralaimėjusiajai ginčo šaliai padengti visas proceso sąnaudas. Išimtiniais atvejais Ginčų sprendimo kolegija gali padalyti sąnaudas ginčo šalims, jei nusprendžia, kad konkrečios pretenzijos aplinkybės tai pateisina. Kitas pagrįstas sąnaudas, įskaitant teisinio atstovavimo ir pagalbos išlaidas, padengia pralaimėjusioji šalis, nebent Ginčų sprendimo kolegija nusprendžia, kad to konkrečios pretenzijos aplinkybės nepateisina. Jei tik atskiros pretenzijų dalys įvertintos palankiai, padengtinios sąnaudos koreguojamos proporcingai tų dalių mastui.

6. IEPS jungtinis komitetas svarsto priimti papildomas taisykles, skirtas sumažinti ieškovams, kurie yra fiziniai asmenys ar mažosios ir vidutinės įmonės, tenkanči[ai] finansin[ei] naš[ai]. Šiose papildomose taisyklėse gali būti visų pirma atsižvelgiama į šių ieškovų finansinius išteklius ir prašomos kompensacijos sumą.

7. <...> Ginčų sprendimo kolegija galutinį sprendimą paskelbia per 24 mėnesius nuo dienos, kai pagal 8.23 straipsnį pateikta pretenzija. Jei Ginčų sprendimo kolegijai galutiniam sprendimui paskelbti reikia daugiau laiko, ji nurodo ginčo šalims šio delsimo priežastis.“

32 IEPS 8.41 straipsnyje įtvirtinta:

„1. Pagal šį skirsnį paskelbtas sprendimas ginčo šalims tuo konkrečiu atveju yra privalomas.

2. Ginčo šalis nedelsdama pripažįsta sprendimą ir jį vykdo, laikydamasi 3 dalies.

<...>

4. Sprendimo vykdymas reglamentuojamas įstatymais, susijusiais su teismų ar kitų sprendimų vykdymu, ir galiojančiais ten, kur jį prašoma vykdyti.

<...>“

F. Numatomų Ginčų sprendimo kolegijos ir Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos nariai

33 IEPS 8.27 straipsnio 2–5 ir 12–16 dalyse nustatyta:

„2. Įsigaliojus šiam Susitarimui IEPS jungtinis komitetas paskiria penkiolika Ginčų sprendimo kolegijos narių. Penki iš Ginčų sprendimo kolegijos narių yra <...> Sąjungos valstybių narių piliečiai, penki – Kanados piliečiai ir likę penki – trečiųjų šalių piliečiai.

3. IEPS jungtinis komitetas gali nuspręsti padidinti ar sumažinti Ginčų sprendimo kolegijos narių skaičių trijų kartotinais. Papildomi nariai paskiriami tuo pačiu principu, kaip nustatyta 2 dalyje.

4. Ginčų sprendimo kolegijos nariai yra tinkamai kvalifikuoti, kaip reikalaujama jų atitinkamose šalyse norint būti paskirtam eiti teisėjo pareigas, arba yra pripažintos kompetencijos teisininkai. Jie turi turėti įrodomų viešosios tarptautinės teisės žinių. Pageidautina, kad jie visų pirma turėtų tarptautinės investicijų teisės, tarptautinės prekybos teisės ir ginčų, susijusių su tarptautiniais investicijų ar tarptautiniais prekybos susitarimais, žinių.

5. Pagal šį skirsnį Ginčų sprendimo kolegijos nariai skiriami penkerių metų kadencijai, kurią galima vieną kartą atnaujinti. Vis dėlto septynių iš 15 asmenų, paskirtų iš karto po šio Susitarimo įsigaliojimo ir atrinktų burtų keli[u], kadencija yra šešeri metai. Atsiradus laisvai vietai, į ją paskiriamas naujas narys. <...>

<...>

12. Siekiant užtikrinti Ginčų sprendimo kolegijos narių galimybę vykdyti funkcijas, jiems mokamas mėnesinis honoraras, kurį nustatys IEPS jungtinis komitetas.

13. 12 dalyje nurodytus honorarus po lygiai moka abi Šalys <...>.

14. Jei IEPS jungtinis komitetas nepriima sprendimo pagal 15 dalį, Ginčų sprendimo kolegijos narių, einančių pareigas padalinyje, sudarytame pretenzijai nagrinėti, honorarai ir išlaidos, išskyrus 12 dalyje nurodytus honorarus, nustatomi pagal ICSID konvencijos administracinių ir finansinių taisyklių, galiojančių pretenzijos pateikimo dieną, 14 taisyklės 1 dalį ir Ginčų sprendimo kolegijos paskirstomi ginčo šalims pagal 8.39 straipsnio 5 dalį.

15. IEPS jungtinis komitetas gali nuspręsti pakeisti minėtą honorarą ir kitus honorarus bei išlaidas nuolatinio atlyginimu ir nustatyti taikytinas nuostatas ir sąlygas.

16. ICSID sekretoriatas atlieka Ginčų sprendimo kolegijos sekretoriato funkcijas ir tinkamai jai padeda.“

34 IEPS 8.28 straipsnio 3, 4 ir 7 dalyse įtvirtinta:

„3. Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos nariai paskiriami IEPS jungtinio komiteto sprendimu tuo pat metu, kai priimamas 7 dalyje nurodytas sprendimas.

4. Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos nariai tenkina 8.27 straipsnio 4 dalyje nustatytus reikalavimus ir laikosi 8.30 straipsnio.

<...>

7. IEPS jungtinis komitetas nedelsdamas priima sprendimą, kuriuo sutvarkomi toliau nurodyti Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos veikimo administraciniai ir organizaciniai aspektai:

<...>

c) atsilaisvusių Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos ir Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos padalinio, sudaryto bylai nagrinėti, vietų užpildymo procedūros;

d) Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos narių atlyginimas;

e) nuostatos dėl apeliacijų sąnaudų;

f) Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos narių skaičius

<...>“

35 IEPS 8.30 straipsnyje nustatyta:

„1. Ginčų sprendimo kolegijos nariai yra nepriklausomi. Jie nėra susiję su jokia vyriausybe. Jie taip pat nevykdo jokių organizacijų ar vyriausybų nurodymų, susijusių su ginčo klausimais. Jie nedalyvauja svarstant bet kokius ginčus, kurie tiesiogiai ar netiesiogiai sukeltų interesų konfliktą. Jie laikosi [2004 m. gegužės 22 d. Tarptautinės advokatų asociacijos (International Bar Association) tarybos patvirtintų] Tarptautinės advokatų asociacijos gairių dėl interesų konflikto tarptautinio arbitražo srityje [(toliau – IBA gairės)] arba bet kokių papildomų taisyklių, priimtų pagal 8.44 straipsnio 2 dalį. Be to, paskyrus juos nariais jie nebegali būti patarėjais ar šalies paskirtais ekspertais ar liudytojais jokiuose pradėtuose ar naujuose investiciniuose ginčiuose pagal šį ar kitus tarptautinius susitarimus.

<...>

4. Ginčų sprendimo kolegijos pirmininkui pateikus pagrįstą rekomendaciją arba bendra Šalių iniciatyva IEPS jungtinis komitetas gali savo sprendimu pašalinti Ginčų sprendimo kolegijos narį, jei jo elgesys neatitinka 1 dalyje nustatytų prievolių ir yra nesuderinamas su tolesne naryste Ginčų sprendimo kolegijoje.“

36 Šio 8.30 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje pateikiama išnaša, kurioje „[p]atikslinama, kad tai, kad asmuo gauna atlyginimą iš vyriausybės, savaime nereiškia, kad jis netenkina reikalavimų [kad jis negali vykdyti Ginčų sprendimo kolegijos nario pareigų]“.

G. Jungtinis komitetas ir Paslaugų ir investicijų komitetas

37 IEPS 26.1 straipsnyje nurodyta:

„1. Šalys įsteigia IEPS jungtinį komitetą, kurį sudaro <...> Sąjungos atstovai ir Kanados atstovai. IEPS jungtiniam komitetui bendrai pirmininkauja Kanados tarptautinės prekybos ministras ir už prekybą atsakingas Europos Komisijos narys arba jų atitinkamai paskirti asmenys.

<...>

3. IEPS jungtinis komitetas yra atsakingas už visų Šalių tarpusavio prekybos ir investicijų klausimų sprendimą ir šio Susitarimo įgyvendinimą bei taikymą. <...>

4. IEPS jungtinis komitetas:

<...>

e) priima sprendimus 26.3 straipsnyje nustatyta tvarka

<...>

5. IEPS jungtinis komitetas gali:

<...>

e) aiškinti šio Susitarimo nuostatas; jo aiškinimų privalo laikytis arbitražo kolegijos, įsteigtos pagal [a]štunto skyriaus (Investuotojų ir valstybių ginčų dėl investicijų sprendimas) F skirsnį ir [d]videšimt devintą skyrių (Ginčų sprendimas);

<...>“

38 IEPS 26.3 straipsnyje įtvirtinta:

„1. Siekiant šio Susitarimo tikslų IEPS jungtinis komitetas įgaliojamas priimti sprendimus visais klausimais, kai tai numatyta šiame Susitarime.

2. IEPS jungtinio komiteto sprendimai Šalims yra privalomi <...>.

3. IEPS jungtinis komitetas sprendimus priima ir rekomendacijas teikia bendru sutarimu.“

39 IEPS 8.44 straipsnio 2 dalis suformuluota taip:

„2. Šalims sutarus ir įgyvendinus savo atitinkamus vidaus reikalavimus ir procedūras, Paslaugų ir investicijų komitetas priima Ginčų sprendimo kolegijos narių elgesio kodeksą, kuris taikomas sprendžiant dėl šio skyriaus kylančius ginčus ir kuriuo galima pakeisti ar papildyti taikomas taisykles, įtraukiant kitas temas, kaip antai:

a) informacijos atskleidimo prievoles;

b) Ginčų sprendimo kolegijos narių nepriklausomumą ir nešališkumą ir

c) konfidencialumą.

Šalys deda visas pastangas, kad elgesio kodeksas būtų priimtas ne vėliau kaip pirmą šio Susitarimo laikino taikymo ar įsigaliojimo dieną ir bet kuriuo atveju – ne vėliau kaip per dvejus metus nuo tos dienos.“

H. IEPS tiesioginio veikimo susitariančiųjų šalių teisinėse sistemose nebuvimas

- 40 IEPS 30.6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „[n]ė viena šio Susitarimo nuostata nelaikoma <...> leidžiančia tiesiogiai taikyti šį Susitarimą Šalių vidaus teisinėse sistemose“.

I. Bendras aiškinamasis dokumentas ir Pareiškimas Nr. 36

- 41 IEPS 30.1 straipsnyje numatyta, kad „[š]io Susitarimo protokolai, priedai, deklaracijos, bendros deklaracijos, susitarimai ir išnašos yra neatskiriama jo dalis“.

- 42 Pasirašydamos IEPS, Sąjunga bei jos valstybės narės ir Kanada patvirtino Bendrą aiškinamąjį dokumentą (OL L 11, 2017, p. 3, toliau – Bendras aiškinamasis dokumentas); jo 1 punkto b ir d papunkčiuose įtvirtinta:

„b) IEPS įkūnija bendrą Kanados ir <...> Sąjungos bei jos valstybių narių įsipareigojimą užtikrinti laisvą ir sąžiningą prekybą aktyvioje ir į ateitį žvelgiančioje visuomenėje. <...>

<...>

d) Tokiu būdu [Taip] <...> Sąjunga bei jos valstybės narės ir Kanada bus toliau pajėgios pasiekti savo demokratiinių institucijų nustatytus teisėtus viešosios politikos tikslus, pavyzdžiui, visuomenės sveikatos, socialinių paslaugų, valstybinio švietimo, saugos [saugumo], aplinkos, visuomenės dorovės, privatumo bei duomenų apsaugos ir kultūrų įvairovės skatinimo ir apsaugos srityse. Be to, IEPS nesusvelnins mūsų atitinkamų standartų ir reglamentavimo normų maisto saugos, gaminių saugos, vartotojų apsaugos, sveikatos, aplinkos ar darbo jėgos apsaugos srityse. Importuojamos prekės toliau turi atitikti nacionalinius reikalavimus, įskaitant taisykles ir reglamentavimo normas, o paslaugų teikėjai ir investuotojai turi toliau jų laikytis. <...>“

- 43 Šio dokumento 2 punkte nurodyta:

„EIPS nuostatomis <...> Sąjungai bei jos valstybėms narėms ir Kanadai paliekama teisė priimti ir taikyti savo pačių įstatymus ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius ekonominę veiklą atsižvelgiant į viešąjį interesą, kad būtų pasiekti teisėti viešosios politikos tikslai, pavyzdžiui, susiję su visuomenės sveikatos apsauga ir propagavimu, socialinėmis paslaugomis, valstybiniu švietimu, sauga [saugumu], aplinka, visuomenės dorove, socialine ir vartotojų apsauga, privatumo ir duomenų apsauga ir kultūrų įvairovės propagavimu ir apsauga.“

- 44 To dokumento 6 punkte įtvirtinta:

„a) Į IEPS įtrauktos modernios taisyklės dėl investicijų – jomis valdžios institucijoms paliekama teisė reglamentuoti atsižvelgiant į viešąjį interesą, be kita ko, tais atvejais, kai toks reglamentavimas turi poveikio užsienio investicijoms, kartu užtikrinant aukšto lygio investicijų apsaugą ir numatant sąžiningą ir skaidrią ginčų sprendimo tvarką. Pagal IEPS užsienio investuotojams nebus sudarytas palankesnis režimas nei nacionaliniams investuotojams. IEPS nesudaromos palankesnės sąlygos pasinaudoti susitarime nustatyta investicijų teismo sistema. Vietoj to investuotojai gali nuspręsti kreiptis į savo šalies teismus[;]

b) IEPS paaiškinama, kad valdžios institucijos gali keisti savo įstatymus, neatsižvelgdamos į tai, kad toks keitimas gali turėti neigiamo poveikio tam tikrai investicijai arba investuotojo lūkesčiams dėl pelno <...>

<...>

d) [p]agal IEPS tam, kad įmonei susitarimas galėtų būti naudingas, ji turi palaikyti realius ekonominius ryšius su Kanados ar <...> Sąjungos ekonomikomis; taip pat, IEPS užkerta kelią Kanadoje ar <...> Sąjungoje kitų šalių investuotojų įsteigtoms vadinamosioms priedangos ar tik pašto dėžutę turinčioms įmonėms teikti pretenzijas Kanadai ar <...> Sąjungai bei jos valstybėms narėms[;] <...>

e) [s]iekiant užtikrinti, kad kolegijos visomis aplinkybėmis atsižvelgtų į Susitarime išdėstytą Šalių ketinimą, į IEPS įtrauktos nuostatos, kuriomis Šalims leidžiama skelbti privalomas pastabas dėl aiškinimo. Kanada ir <...> Sąjunga bei jos valstybės narės yra įsipareigojusios naudotis šiomis nuostatomis siekdamos išvengti, kad kolegijos klaidingai aiškintų IEPS, ir kad jos ištaisytų klaidingus aiškinimus[;]

f) IEPS ryžtingai atsisakoma tradicinio požiūrio į investicinių ginčų sprendimą ir įsteigiamos nepriklausomos, nešališkos ir nuolatinės investicinių ginčų sprendimo kolegijos, grindžiamos <...> Sąjungos bei jos valstybių narių ir Kanados viešųjų teisminių sistemų, taip pat tarptautinių teismų, pavyzdžiui, Tarptautinio Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo, principais. Todėl šių kolegijų nariai bus asmenys, turintys tinkamą kvalifikaciją teisėjo pareigoms eiti atitinkamose savo šalyse, juos skirs <...> Sąjunga ir Kanada nustatytos trukmės kadencijai. Bylas nagrinės trys atsitiktine tvarka parinkti nariai. Nustatytos griežtos šiems asmenims taikomos etikos taisyklės, kad būtų užtikrintas jų nepriklausomumas ir nešališkumas, būtų išvengta interesų konflikto, šališkumo ar šališkumo pasireiškimo jų veikloje. <...> Sąjunga bei jos valstybės narės ir Kanada susitarė nedelsiant pradėti tolesnį darbą, susijusį su elgesio kodeksu, kad būtų geriau užtikrintas kolegijų narių nešališkumas, narių darbo užmokesčio tvarka ir dydžiu ir jų atrankos procedūra. Bendras tikslas yra užbaigti darbą iki IEPS įsigaliojimo[;]

g) IEPS yra pirmasis susitarimas, į kurį įtrauktas apskundimo mechanizmas, kuriuo bus sudarytos sąlygos ištaisyti klaidas ir užtikrinti <...> kolegijos sprendimų nuoseklumą[;]

h) Kanada ir <...> Sąjunga bei jos valstybės narės yra įsipareigojusios stebėti visų šių investavimo taisyklių veikimą, laiku pašalinti visus trūkumus, kurių gali atsirasti, ir išnagrinėti būdus, kaip laikui bėgant būtų galima nuolat gerinti jų veikimą[;]

i) [t]odėl IEPS – svarbus ir radikalus investavimo taisyklių ir ginčų sprendimo tvarkos pokytis. Juo padedamas pagrindas daugiašalėms pastangoms toliau plėtoti šį naują požiūrį į investavimo ginčų sprendimą ir įsteigti daugiašalį investicinių ginčų teismą. [Sąjunga] ir Kanada sparčiai dirbs, kad būtų sukurtas daugiašalis investicinių ginčų teismas. Jis turėtų būti įsteigtas, kai susidarys būtinoji kritinė masė, ir turėtų iš karto pakeisti dvišales sistemas, pavyzdžiui, IEPS sistemą, ir prie jo turi galėti prisijungti bet kuri šalis, kuri įsipareigoja laikytis principų, kuriais grindžiamas teismas.“

45 Be to, Pareiškime Nr. 36 nurodyta:

„IEPS siekiama esminės investicinių ginčų sprendimo reformos, remiantis <...> Sąjungos bei jos valstybių narių ir Kanados teismams, taip pat tarptautiniams teismams, kuriuos pripažįsta <...> Sąjunga bei jos valstybės narės ir Kanada, <...> bendrais principais <...>.

Kadangi visos šios nuostatos [dėl šių ginčų] nebuvo įtrauktos į IEPS laikino taikymo sritį, Komisija ir Taryba patvirtina, kad jos neįsigalios, kol IEPS neratifikuos visos valstybės narės, laikydamosi savo atitinkamos konstitucinės tvarkos.

Komisija įsipareigoja nedelsdama tęsti ginčų sprendimo mechanizmo peržiūrą[,] suteikdama pakankamai laiko, kad valstybės narės galėtų į tai atsižvelgti[,] vykdydamos savo ratifikavimo procedūras; peržiūrėdama tą mechanizmą Komisija laikosi šių principų:

visų [Ginčų sprendimo] kolegijos ir Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos teisėjų atranka bus atliekama Europos Sąjungos institucijoms ir valstybėms narėms vykdant griežtą kontrolę siekiant užtikrinti teisėjų nepriklausomumą bei nešališkumą ir aukščiausią kompetenciją. Kalbant konkrečiai apie Europos teisėjus, atranka taip pat turi būti vykdoma taip, kad visų pirma ilgainiui būtų užtikrintas atstovavimas įvairioms Europos teisės tradicijoms. Todėl:

- kandidatūras Europos teisėjų pareigoms užimti pasiūlys valstybės narės, kurios taip pat dalyvaus atliekant kandidatų vertinimą[,]
- nedarant poveikio kitoms sąlygoms, nustatytoms IEPS 8.27 <...> straipsnio [4 dalyje], valstybės narės pasiūlys kandidatus, atitinkančius SESV 253 straipsnio 1 dalyje [pirmoje pastraipoje] nustatytus kriterijus[,]
- Komisija, konsultuodamasi su valstybėmis narėmis ir Kanada, užtikrins tokį pat griežtą kitų kandidatų į [Ginčų sprendimo] kolegijos teisėjų pareigas vertinimą.

<...> Sąjunga ir Kanada teisėjams mokės nuolatinį atlyginimą. Laipsniškai turėtų būti pereita prie visą darbo dieną dirbančių teisėjų.

IEPS jau numatyti etikos reikalavimai kolegijų nariams bus kuo skubiau ir per tinkamą laikotarpį, kad valstybės narės galėtų į juos atsižvelgti vykdydamos savo ratifikavimo procedūras, išsamiai išdėstyti privalomame ir įpareigojančiame Elgesio kodekse (tai taip pat jau yra numatyta IEPS). <...>

Bus sudarytos geresnės ir palankesnės sąlygos kreiptis į šį naują teismą <...> [mažosioms bei vidutinėms įmonėms] ir privatiems asmenims. Tuo tikslu:

- [IEPS] [j]ungtinis komitetas priims papildomas taisykles, kaip numatyta IEPS 8.39 <...> straipsnio [6 dalyje], skirtas sumažinti finansin[ei] naš[ai] ieškovams, kurie yra fiziniai asmenys arba mažosios ir vidutinės įmonės, ir tai atliks taip, kad šios papildomos taisyklės galėtų būti patvirtintos kuo skubiau[,]
- [n]eatsižvelgdama į diskusijų [IEPS] jungtiniame komitete rezultatus, Komisija pasiūlys atitinkamas bendro finansavimo priemones, skirtas mažųjų ir vidutinių įmonių ieškiniams šiame teisme finansuoti, taip pat pasiūlys teikti techninę paramą.

<...>“

III. Belgijos Karalystės suformuluotų klausimų santrauka

A. Klausimai dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su Sąjungos teisinės sistemos autonomija

- ⁴⁶ Belgijos Karalystė primena, jog 2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonės 2/13 (Sąjungos prisijungimas prie EŽTK) (EU:C:2014:2454) 246 punkte Teisingumo Teismas nurodė „Teisingumo Teismo išimtinės jurisdikcijos pateikti galutinį Sąjungos teisės išaiškinimą principą“.

- 47 Laikytis šios išimtinės jurisdikcijos būtina siekiant užtikrinti Sąjungos teisinės sistemos autonomiją. Šiuo klausimu Belgijos Karalystė primena, jog 2011 m. kovo 8 d. Nuomonėje 1/09 (Susitarimas, kuriuo sukuriama bendroji patentų ginčų nagrinėjimo sistema) (EU:C:2011:123) Teisingumo Teismas nusprendė, kad egzistuoja nesuderinamumas su Sąjungos teisinės sistemos autonomija, jeigu tarptautinis teismas, įsteigtas pagal Sąjungai privalomą susitarimą, gali aiškinti ir taikyti ne tik to susitarimo nuostatas, bet ir Sąjungos pirminės arba antrinės teisės nuostatas, bendruosius Sąjungos teisės principus ar Sąjungos pagrindines teises.
- 48 Nagrinėjamu atveju IEPS kolegijos jurisdikcijos ribų nustatymas minėto susitarimo 8.31 straipsnyje nekeičia aplinkybės, kad jeigu ši kolegija turės nagrinėti, ar Sąjungos nustatyta priemonė pažeidžia kurią nors iš to susitarimo aštunto skyriaus C ir D skirsnių nuostatų, ji bus priversta aiškinti šios priemonės taikymo sritį ir nebūtinai remsis jau pateiktu Teisingumo Teismo išaiškinimu.
- 49 Be to, IEPS kolegija, turėdama jurisdikciją nagrinėti, ar Kanados, Sąjungos arba valstybės narės nustatyta priemonė pažeidžia kurią nors iš to skyriaus C arba D skirsnių nuostatų, turi įgaliojimus, nepaisant IEPS 8.31 straipsnyje įtvirtintų apribojimų, atlikti esminius vertinimus dėl Sąjungos pirminės teisės, jeigu ginčijamą priemonę nustatė Sąjunga. Šiai kolegijai nagrinėjant ginčą iš tiesų gali tekti atsižvelgti į Sąjungos pirminės teisės nuostatas, kuriomis remdamasi Sąjunga nustatė tą priemonę. Tokiu atveju ji turi vertinti šių nuostatų taikymo sritį.
- 50 Kadangi pagal numatomą IVGS mechanizmą IEPS kolegijai nenumatyta nei pareigos, nei galimybės pateikti Teisingumo Teismui išankstinį klausimą dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, Belgijos Karalystei kyla klausimas, ar šis mechanizmas, pagal kurį gali būti priimti galutiniai Sąjungai privalomi sprendimai, yra suderinamas su Teisingumo Teismo išimtinės jurisdikcijos pateikti galutinį Sąjungos teisės išaiškinimą principu.

B. Klausimai dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su bendruoju vienodo požiūrio principu ir veiksmingumo reikalavimu

- 51 Belgijos Karalystė pažymi, kad pagal Kanados teisę įsteigtos įmonės ir fiziniai asmenys, t. y. Kanados piliečiai arba nuolatiniai Kanados gyventojai (toliau kartu – Kanados įmonės ir fiziniai asmenys arba Kanados investuotojai), turės galimybę, kiek tai susiję su jų investicijomis Sąjungoje, spręsti ginčą IEPS kolegijoje, o pagal Sąjungos valstybės narės teisę įsteigtos įmonės ir tos valstybės pilietybę turintys fiziniai asmenys (toliau – valstybių narių įmonės ir fiziniai asmenys arba Sąjungos investuotojai) tokios galimybės, kiek tai susiję su jų investicijomis Sąjungoje, neturės.
- 52 Reikia išnagrinėti, ar tokia padėtis yra suderinama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 20 straipsniu, pagal kurį „[p]rieš įstatymą visi lygūs“, ir su Chartijos 21 straipsnio 2 dalimi, kurioje nustatyta, kad „Sutarčių taikymo srityje ir nepažeidžiant konkrečių jų nuostatų draudžiama bet kokia diskriminacija dėl asmens pilietybės“.
- 53 Konkrečiai kalbant, Belgijos Karalystė pažymi, jog iš IEPS 8.39 straipsnio 2 dalies a punkto matyti, kad jeigu Kanados investuotojas kreipsis į IEPS kolegiją „vietoje įsteigtos įmonės“, t. y. Sąjungoje įsteigtos įmonės, kuri tiesiogiai ar netiesiogiai nuosavybės teise priklauso šiam investuotojui arba kurią jis tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoja, vardu, šios kolegijos priteistas žalos atlyginimas turės būti išmokėtas tai vietoje įsteigtai įmonei. Reikia išnagrinėti, ar ši taisyklė yra suderinama su Chartijos 20 ir 21 straipsniais.
- 54 Belgijos Karalystei taip pat kyla klausimas, ar tuo atveju, jeigu IEPS kolegija konstatuotų, kad Komisijos ar valstybės narės valdžios institucijos paskirta bauda Kanados investuotojui už konkurencijos teisės pažeidimą yra nesuderinama su kuria nors IEPS aštunto skyriaus C ar D skirsnio nuostata, ir jeigu ji paskirtų šiai baudai lygiavertę kompensaciją, tos baudos poveikio išnykimas būtų suderinamas su vienodo požiūrio principu ir Sąjungos teisės veiksmingumo reikalavimu.

55 Šiuo klausimu ji pažymi, jog iš IEPS 8.9 straipsnio 4 dalies matyti, kad, jeigu Sąjunga pripažįsta valstybės pagalbą nesuderinama su SESV 108 straipsniu ir nurodo ją susigražinti, IEPS kolegija negali pripažinti tokio sprendimo prieštaraujančiu šiam susitarimui. Vis dėlto tame susitarime nėra įtvirtinta panašios taisyklės, kuria siekiama suteikti apsaugą Komisijos ar valstybių narių valdžios institucijų pagal SESV 101 ir 102 straipsnius priimtiems sprendimams. Kanados investuotojas taip gali išvengti Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimo finansinių pasekmių, o Sąjungos investuotojai jų išvengti negali, ir tai gali būti nesuderinama su Chartijos 20 ir 21 straipsniais, taip pat Sąjungos teisės veiksmingumo reikalavimu.

C. Klausimai dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su teise kreiptis į nepriklausomą teismą

56 Belgijos Karalystei kyla klausimas, ar IEPS aštunto skyriaus F skirsnis yra suderinamas su, be kita ko, Chartijos 47 straipsnyje įtvirtinta pagrindine teise kreiptis į nepriklausomą teismą.

57 Pirma, ji pažymi, kad pagal minėtame F skirsnyje numatytą tvarką mažosioms ir vidutinėms įmonėms gali tapti pernelyg sudėtinga pasinaudoti teise kreiptis į IEPS kolegiją, nes iš IEPS 8.27 straipsnio 14 dalies matyti, kad nagrinėti ginčą įgaliotų šios kolegijos narių honorarus ir išlaidas turi padengti ginčo šalys, o IEPS 8.39 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad tiek proceso išlaidas, tiek atstovavimo ir teisinės pagalbos išlaidas, išskyrus atvejus, kai yra išimtinių aplinkybių, turi padengti pralaimėjusioji šalis.

58 Be to, šiuo metu IEPS nenumatyta galimybė suteikti teisinę pagalbą, nors Chartijos 47 straipsnio trečioje pastraipoje aiškiai įtvirtinta teisė į tokią pagalbą, jei tai reikalinga siekiant užtikrinti teisę kreiptis į teismą, o Teisingumo Teismas 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendime DEB (C-279/09, EU:C:2010:811) patikslino, kad teisė į teisinę pagalbą suteikiama ir įmonėms.

59 Taigi rizika, kad gali tekti padengti visas brangios procedūros išlaidas, gali atgrasyti investuotoją, kurio finansiniai ištekliai yra riboti, pateikti pretenziją.

60 Antra, Belgijos Karalystei kyla klausimas, ar tokios IEPS kolegijos ir IEPS apeliacinės kolegijos narių užmokesčio sąlygos, kokios numatytos IEPS 8.27 straipsnio 12–15 dalyse ir 8.28 straipsnio 7 dalies d punkte, yra suderinamos su Chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje įtvirtinta teise kreiptis į „pagal įstatymą įsteigt[ą] nepriklausom[ą] ir nešališk[ą] teism[ą]“. Kadangi šios užmokesčio sąlygos nėra iš principo nustatytos pačiame IEPS tekste, o jų nustatymas iš esmės paliktas IEPS jungtinio komiteto diskrecijai, gali kilti abejonių dėl jų suderinamumo su valdžių padalijimo srityje taikomais principais.

61 Tai, kad IEPS numatyta, jog Ginčų sprendimo kolegijos narių užmokesčių sudarys (bent jau ne iš karto) ne fiksuotas ir nuolatinis darbo užmokestis, o mėnesinis honoraras, prie kurio bus pridedami honorarai už ginčui spręsti skirtas darbo dienas, gali būti nesuderinama su teise kreiptis į nepriklausomą teismą. Šiuo klausimu Belgijos Karalystė nurodo 1998 m. liepos 10 d. Europos Tarybos priimtos Europos chartijos dėl teisėjų statuso 6 straipsnį, pagal kurį teisėjų darbo užmokestis turi būti nustatomas „taip, kad jie būtų apsaugoti nuo spaudimo, kuriuo siekiama paveikti jų sprendimus“.

62 Šioje Europos chartijoje dėl teisėjų statuso taip pat paminėtos Europos Tarybos priimtos rekomendacijos, pagal kurias teisėjų darbo užmokestis turi būti nustatomas pagal bendrą skalę. Pagal šiuo metu IEPS numatytas užmokesčio sąlygas IEPS kolegijos narių užmokestis iš dalies priklauso nuo investuotojų pateikiamų pretenzijų skaičiaus. Taigi investuotojams palankios jurisprudencijos formavimas gali turėti teigiamą poveikį tų narių užmokesčiui ir taip gali sukelti interesų konfliktą.

- 63 Trečia, Belgijos Karalystei kyla klausimas, ar tokios Ginčų sprendimo kolegijos ir Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos narių skyrimo taisyklės, kokios numatytos IEPS 8.27 straipsnio 2 ir 3 dalyse bei 8.28 straipsnio 3 dalyje ir 7 dalies c punkte, yra suderinamos su Chartijos 47 straipsnio antra pastraipa.
- 64 Ji pažymi, kad šiuos narius skirs IEPS jungtinis komitetas, kuriam bendrai pirmininkauja Kanados tarptautinės prekybos ministras ir Komisijos narys, atsakingas už prekybą (arba atitinkami jų pavaduotojai). Vis dėlto iš Europos chartijos dėl teisėjų statuso, kuri nurodyta Konsultacinės Europos teisėjų tarybos (KETT) rekomendacijose, matyti, kad jeigu teisėjus skiria vykdomoji valdžia, tai turi būti daroma gavus nepriklausomos institucijos, kurios daugumą sudaro teismų valdžios nariai, rekomendaciją.
- 65 Ketvirta, Belgijos Karalystei kyla klausimas, ar tokios IEPS kolegijos ir IEPS apeliacinės kolegijos narių atleidimo iš pareigų sąlygos, kokios numatytos IEPS 8.30 straipsnio 4 dalyje, pagal kurią narys gali būti atleistas iš pareigų IEPS jungtinio komiteto sprendimu, yra suderinamos su Chartijos 47 straipsnio antra pastraipa. Vis dėlto iš Europos chartijos dėl teisėjų statuso ir KETT rekomendacijų matyti, kad bet kokį sprendimą atšaukti teisėją iš pareigų turi priimti nepriklausomas organas, kad šis sprendimas turi būti priimamas pagal teisingą procedūrą, kurioje paisoma teisės į gynybą ir kurią galima apskūsti aukštesnei teismo pobūdžio instancijai. Bet kuriuo atveju, siekiant užtikrinti teisėjų nepriklausomumą, vykdomoji valdžia neturėtų turėti galimybės juos atšaukti.
- 66 Galiausiai, penkta, Belgijos Karalystei kyla klausimas, ar su Chartijos 47 straipsnio antra pastraipa yra suderinamos etikos normos, kurių minėtų kolegijų nariai turės laikytis pagal IEPS 8.28 straipsnio 4 dalį, 8.30 straipsnio 1 dalį ir 8.44 straipsnio 2 dalį.
- 67 Ji pažymi, kad šiose nuostatose iš esmės numatyta, kad minėti nariai turės laikytis IBA gairių, kol Paslaugų ir investicijų komitetas dar nėra priėmęs elgesio kodekso. Vis dėlto iš 2010 m. lapkričio 17 d. KETT priimtos Didžiosios teisėjų chartijos matyti, kad teisėjams taikytinas profesinio elgesio taisyklės turi priimti patys teisėjai ar kad teisėjai bent turėtų atlikti svarbų vaidmenį priimant šias taisykles.
- 68 IBA gairės yra skirtos arbitražo nariams, o ne teisėjams, jose gali būti nepriklausomumo standartų, kurie neatitinka teisėjų statuso.
- 69 Ji taip pat pažymi, jog IEPS 8.30 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad IEPS kolegijos ir IEPS apeliacinės kolegijos nariai „nėbegali būti patarėjais ar šalies paskirtais ekspertais ar liudytojais jokiuose pradėtuose ar naujuose investiciniuose ginčiuose pagal šį ar kitus tarptautinius susitarimus“, tačiau joje nereikalaujama, kad jie deklaruotų savo papildomą veiklą ar juo labiau kad šiai veiklai būtų iš anksto pritarta. Vis dėlto reikšminguose tarptautiniuose dokumentuose, kaip antai Europos chartijoje dėl teisėjų statuso, nurodyta, kad tokios veiklos vykdymas turi būti deklaruotas ir dėl jos turi būti reikalaujama išankstinio leidimo.

IV. Teisingumo Teismui pateiktų pastabų santrauka

A. Dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su Sąjungos teisinės sistemos autonomija

- 70 Dauguma pastabas pateikusių vyriausybių, taip pat Taryba ir Komisija pabrėžia, kad iš IEPS 8.31 straipsnio akivaizdžiai matyti, jog IEPS kolegija negali aiškinti Sąjungos pirminės ar antrinės teisės nuostatų. Tuo IEPS skiriasi, be kita ko, nuo 2011 m. kovo 8 d. Nuomonėje 1/09 (Susitarimas, kuriuo sukuriama bendroji patentų ginčų nagrinėjimo sistema) (EU:C:2011:123) Teisingumo Teismo nagrinėto susitarimo projekto.

- 71 Iš minėto 8.31 straipsnio taip pat matyti, kad IEPS nuostatų išaiškinimai, kuriuos pagal tarptautinę viešąją teisę pateiks IEPS kolegija, Teisingumo Teismui nebus privalomi. Tuo IEPS skiriasi nuo 2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonėje 2/13 (Sąjungos prisijungimas prie EŽTK) (EU:C:2014:2454) nagrinėto susitarimo projekto.
- 72 Be to, pagal IEPS 8.31 straipsnio 2 dalį ir 8.39 straipsnio 1 dalį IEPS kolegija, kaip, beje, ir IEPS apeliacinė kolegija, negalės priimti sprendimo dėl ginčijamos priemonės teisėtumo.
- 73 IEPS kolegijos sprendimai taip pat neturės erga omnes poveikio, nes IEPS 8.41 straipsnyje nurodyta, kad šie sprendimai bus privalomi tik ginčo šalims. Šiuo požiūriu atmestina ir tai, kad šios kolegijos sprendimas gali pažeisti Teisingumo Teismo išimtinę jurisdikciją pateikti galutinį Sąjungos teisės išaiškinimą.
- 74 Be to, dėl IEPS 8.21 straipsnyje nurodyto mechanizmo minėta kolegija negalės nagrinėti kompetencijos pasidalijimo tarp Sąjungos ir jos valstybių narių klausimo. Taigi 1991 m. gruodžio 14 d. Nuomonės 1/91 (EEE susitarimas – I) (EU:C:1991:490) 33–36 punktuose ir 2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonės 2/13 (Sąjungos prisijungimas prie EŽTK) (EU:C:2014:2454) 224 ir 225 punktuose Teisingumo Teismo nurodyti probleminiai klausimai nagrinėjami atveju nekyla.
- 75 Pagal visas šias IEPS įtvirtintas taisykles susitariančios šalys išlaikys Sąjungos teisinės sistemos autonomiją.
- 76 Minėtos vyriausybės, Taryba ir Komisija pripažįsta, kad, kilus ginčams tarp Kanados investuotojo ir Sąjungos, bus atveju, kai IEPS kolegija, siekdama įvertinti, ar buvo pažeista kuri nors IEPS aštunto skyriaus C ar D skirsnio nuostata, turės nagrinėti Sąjungos priemonės, kurią ginčija šis investuotojas, taikymo sritį. Vis dėlto, kaip įtvirtinta IEPS 8.31 straipsnio 2 dalyje, tokiais atvejais Ginčų sprendimo kolegija turės nagrinėti Sąjungos teisę tik kaip fakto klausimą ir negalės pateikti teisinio aiškinimo.
- 77 Taigi Teisingumo Teismo išimtinė jurisdikcija pateikti galutinį Sąjungos teisės išaiškinimą nepažeidžiama dėl to, kad IEPS kolegija turės taikyti ir aiškinti ne Sąjungos teisę, o tarptautinę teisę, įskaitant patį IEPS ir kitas susitariančiųjų šalių tarpusavio santykiams taikytinas tarptautinės teisės normas. IEPS kolegija ir Teisingumo Teismas veikia iš tikrųjų skirtingose teisės sistemose. Šį skirtumą pabrėžia tai, kad pagal IEPS 30.6 straipsnį IEPS nėra tiesioginio veikimo susitariančiųjų šalių vidaus teisės sistemoje susitarimas.
- 78 Atsižvelgiant į minėtą skirtumą, visiškai nėra būtina, įgyvendinant ginčų sprendimo IEPS kolegijoje ir IEPS apeliacinėje kolegijoje tvarką, nustatyti Teisingumo Teismo išankstinio įsikišimo mechanizmą. 2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonės 2/13 (Sąjungos prisijungimas prie EŽTK) (EU:C:2014:2454) 236–248 punktuose Teisingumo Teismo atlikta analizė nagrinėjamiu atveju neturi reikšmės. Be to, nagrinėjamiu atveju taip pat nėra priežasčių, dėl kurių Teisingumo Teismas savo 1991 m. gruodžio 14 d. Nuomonėje 1/91 (EEE susitarimas – I) (EU:C:1991:490, 54–65 punktai) nagrinėjo galimybę nustatyti išankstinio įsikišimo mechanizmą. Iš tiesų, skirtingai nuo Europos ekonominės erdvės (EEE) susitarimo, IEPS visiškai nesiekiami, kad dalis Sąjungos teisės *acquis* būtų taikoma ir Kanadai.

B. Dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su bendruoju vienodo požiūrio principu ir veiksmingumo reikalavimu

- 79 Dauguma pastabas pateikusių vyriausybių, taip pat Taryba ir Komisija pažymi, kad, viena vertus, Sąjungoje investuojančių Kanados įmonių ir fizinių asmenų ir, kita vertus, Sąjungoje investuojančių valstybių narių įmonių ir fizinių asmenų padėtis nėra panaši, nes vieni atlieka tarptautines investicijas, o kiti – vidaus investicijas Sąjungoje.

- 80 Tik Kanados įmonių ir fizinių asmenų, kurie investuoja Sąjungoje, padėtis yra panaši į valstybių narių įmonių ir fizinių asmenų, kurie investuoja Kanadoje, padėtį.
- 81 Be to, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad Sąjungos teisėje įtvirtintas vienodo požiūrio principas netaikytinas Sąjungos santykiams su trečiosiomis valstybėmis. Todėl, kelių minėtų vyriausybės ir Tarybos nuomone, Chartijos 20 ir 21 straipsniai yra nereikšmingi nagrinėjant, ar IEPS suderinamas su Sąjungos teise.
- 82 Minėtas principas taip pat netaikomas tuo atveju, jei skirtingai vertinamos, viena vertus, „vietoje įsteigtos įmonės“, kaip tai suprantama pagal IEPS 8.1 straipsnį, kurios nuosavybės teise priklauso Kanados investuotojui arba yra jo kontroliuojamos, ir, kita vertus, Sąjungoje įsteigtos įmonės, kurios tam investuotojui nei priklauso nuosavybės teise, nei yra jo kontroliuojamos.
- 83 Iš tiesų pirmosios įmonės yra Kanados įmonių ar fizinių asmenų investicijos ir tokiomis turi būti laikomos pagal IEPS. Todėl, kiek tai susiję su vietoje įsteigtomis įmonėmis, Belgijos Karalystės nurodytas nevienodas vertinimas turi būti prilygintas, viena vertus, Sąjungoje investuojančių Kanados įmonių ir fizinių asmenų ir, kita vertus, Sąjungoje investuojančių valstybių narių įmonių ir fizinių asmenų nevienodam vertinimui.
- 84 Prašyme pateikti nuomonę nurodytas nevienodas vertinimas bet kuriuo atveju yra pateisinamas tikslu prisidėti prie laisvos ir sąžiningos prekybos, kaip tai suprantama pagal ESS 3 straipsnio 5 dalį, taip pat ESS 21 straipsnio 2 dalies e punkte numatytu tikslu integruoti visas šalis į pasaulio ekonomiką. Sąjungos kompetencija sudaryti susitarimus dėl tiesioginių investicijų su trečiosiomis valstybėmis pagal SESV 207 straipsnį ir susitarimus dėl netiesioginių investicijų su tokiomis valstybėmis pagal SESV 4 straipsnio 1 dalį ir 2 dalies a punktą netektų prasmės, jei pagal Sąjungos teisėje įtvirtintą vienodo požiūrio principą būtų draudžiama Sąjungai prisiimti konkrečius išipareigojimus dėl trečiųjų valstybių investicijų.
- 85 Kadangi Belgijos Karalystė dar kelia klausimą dėl IVGS mechanizmo suderinamumo su Sąjungos teisės veiksmingumo reikalavimu, darydama prielaidą, kad jeigu IEPS kolegija konstatuotų, jog Komisijos ar valstybės narės konkurencijos institucijos paskirta bauda Kanados investuotojui pažeidžia IEPS aštunto skyriaus materialinę nuostatą, ir paskirtų kompensaciją, lygią šios baudos dydžiui, dauguma pastabas pateikusių vyriausybių, Taryba ir Komisija mano, kad tai yra netikra problema.
- 86 Iš tiesų mažai tikėtina, kad ši kolegija, kuri, be kita ko, dėl IEPS 8.9 straipsnyje nurodytos teisės vykdyti reglamentavimo veiklą turės laikytis galiojančios Sąjungos konkurencijos teisės, konstatuotų, jog pagal šią teisę paskirta bauda pažeidžia IEPS.

C. Dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su teise kreiptis į nepriklausomą teismą

- 87 Kelios pastabas pateikusių vyriausybės ir Taryba teigia, kad Chartijos 47 straipsnis ir kiti Europos teisės aktai, kurie nurodyti prašyme pateikti nuomonę, yra netaikytini numatomam IVGS mechanizmui.
- 88 Šiuo klausimu jos pažymi, kad šie teisės aktai nėra privalomi Kanadai ir kad IEPS patenka ne į Sąjungos teisės, o į tarptautinės teisės taikymo sritį ir tai yra vienintelė tam mechanizmui taikytina teisė.
- 89 Kitos pastabas pateikusių vyriausybės ir Komisija mano, kad Chartijos 47 straipsnis yra taikytinas. Tačiau, priešingai, nei teigiama prašyme pateikti nuomonę, jos mano, kad IEPS atitinka šį straipsnį.
- 90 Šiuo klausimu jos visų pirma pažymi, jog IEPS kolegija bus „mišri“ ta prasme, kad apims ne tik teismo ginčų sprendimo aspektus, bet ir su tarptautinio arbitražo procedūromis susijusius aspektus. Iš pastarųjų paminėtinas reikalavimas iš anksto konsultuotis, įvairios procedūros Ginčų sprendimo

kolegijoje sudedamosios dalys, šios kolegijos narių skyrimo į pareigas, užmokesčio ir atleidimo iš pareigų sąlygos, taip pat sprendimų erga omnes poveikio nebuvimas. Be to, IEPS kolegija neturi privalomosios jurisdikcijos, nes investuotojas gali perduoti ginčą arba bendrosios kompetencijos teismui, arba šiai kolegijai. Tai reiškia, kad nepriklausomumo reikalavimas netaikomas Ginčų sprendimo kolegijai taip, kaip taikomas bendrosios kompetencijos teismui.

- 91 Toliau jos pabrėžia, kad, priešingai negu dauguma IEPS nuostatų, šio susitarimo aštunto skyriaus F skirsnis nėra laikinai taikytinas ir kad aspektai, dėl kurių Belgijos Karalystei kilo abejonių, susijusių su numatomo IVGS mechanizmo suderinamumu su teise kreiptis į nepriklausomą teismą, t. y. dėl mažųjų ir vidutinių įmonių galimybės pasinaudoti šiuo mechanizmu, IEPS kolegijos ir IEPS apeliacinės kolegijos narių skyrimo į pareigas, užmokesčio ir atleidimo iš pareigų sąlygų, taip pat jiems taikytinų etikos normų, turi būti dar patikslinti. Prisiimtas įsipareigojimas atlikti tokius patikslinimus aiškiai matyti iš IEPS 8.27 straipsnio 15 dalies, 8.39 straipsnio 6 dalies ir 8.44 straipsnio 2 dalies, Bendro aiškinamojo dokumento 6 punkto f ir h papunkčių, taip pat Pareiškimo Nr. 36.
- 92 Kadangi pateikdamas nuomonę Teisingumo Teismas turi nagrinėti „numatytą sudaryti“ susitarimą, reikia atsižvelgti į minėtą įsipareigojimą, kurį įgyvendinus bus padidintos šiuo metu į IEPS įtrauktos garantijos.
- 93 Galiausiai tos vyriausybės, Taryba ir Komisija teigia, kad net jeigu nebūtų atsižvelgta į paskelbtus patobulinimus, prašyme pateikti nuomonę išreikštas susirūpinimas yra nepagrįstas.
- 94 Pirma, dėl mažųjų ir vidutinių įmonių galimybės kreiptis į IEPS kolegiją jos primena, kad investuotojai neprivalo dėl ginčo kreiptis į šią kolegiją, nes jie taip pat gali pasinaudoti teisinės gynybos priemonėmis susitariančiųjų šalių nacionaliniuose teismuose, kuriuose suteikiamos visos teisinės pagalbos garantijos. Todėl, jeigu investuotojas neturėtų finansinių galimybių dėl ginčo kreiptis į IEPS kolegiją, iš jo nebūtų atimta teisė kreiptis į nepriklausomą teismą.
- 95 Be to, teisinės pagalbos suteikimas nėra patikimas kriterijus nustatyti, ar paisoma pagrindinės teisės kreiptis į teismą.
- 96 Jos taip pat pažymi, kad IEPS 8.39 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta taisyklė, pagal kurią IEPS kolegijoje patirtas išlaidas iš esmės padengia pralaimėjusioji šalis, nesiskiria nuo bendrosios kompetencijos teismuose paprastai taikomos taisyklės.
- 97 Antra, dėl IEPS kolegijos narių užmokesčio sąlygų minėtos vyriausybės, Taryba ir Komisija mano, kad Belgijos Karalystė klaidingai kvalifikuoja IEPS jungtinį komitetą kaip „vykdomąjį organą“. Šiuo klausimu jos pažymi, kad bet koks teisinių padarinių sukeliantis sprendimas, kurį priims šis komitetas, turės būti priimtas laikantis SESV 218 straipsnio 9 dalyje numatytos procedūros, o tai reiškia, kad Taryba ir Komisija atliks pagrindinį vaidmenį šiame sprendimų priėmimo procese.
- 98 Taigi dėl IEPS 8.27 straipsnio 12 dalies, kurioje numatyta, kad IEPS jungtinis komitetas nustato IEPS kolegijos narių mėnesinį honorarą, nekyla jokių klausimų. Be to, atsižvelgiant į IEPS 8.30 straipsnio 1 dalyje nurodytą nepriklausomumo reikalavimą, minėtas komitetas turės užtikrinti, kad dėl šio honoraro dydžio ir jo apskaičiavimo būdo nekiltų pavojaus tų narių nepriklausomumui. Tas pats pasakytina ir dėl IEPS 8.27 straipsnio 15 dalyje nurodyto nuolatinio atlyginimo, taip pat šio susitarimo 8.28 straipsnio 7 dalies d punkte nurodyto Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos narių užmokesčio.
- 99 Be to, IEPS 8.27 straipsnio 14 dalyje numatytas IEPS kolegijos narių užmokestis bus nustatomas pagal ICSID generalinio sekretoriaus ir pirmininko nustatytą skalę, todėl Belgijos Karalystė klaidingai teigia, kad šis užmokestis priklausys nuo šių narių darbo krūvio.
- 100 Trečia, dėl IEPS kolegijos narių skyrimo į pareigas dauguma pastabas pateikusių vyriausybių, Taryba ir Komisija pažymi, kad tarptautinių teismų narius skiria atitinkamos vyriausybės, taigi, vykdomoji valdžia.

- 101 Ketvirta, dėl IEPS kolegijos narių atleidimo iš pareigų sąlygų šios vyriausybės ir Sąjungos institucijos pažymi, kad įprasta, jog susitarimo, pagal kurį įsteigiamas tarptautinis teismas, šalims numatoma galimybė atleisti iš pareigų šio teismo narius. Tai pasakytina, be kita ko, apie Tarptautinį baudžiamąjį teismą.
- 102 Penkta, dėl numatomų kolegijų nariams taikytinų etikos normų Belgijos Karalystė neteisingai pažymi, kad šie nariai neturės deklaruoti savo papildomos veiklos. Iš tiesų iš IEPS 8.30 straipsnio 1 dalies matyti, kad minėti nariai turės laikytis IBA gairių ar bet kurios kitos pagal IEPS 8.44 straipsnio 2 dalį IEPS paslaugų ir investicijų komiteto priimtose taisyklėse. IBA gairėse numatyta skaidrumo pareiga, taikytina visai informacijai, galinčiai paveikti teisėjų nešališkumą ar nepriklausomumą.
- 103 Be to, tai, kad numatomų kolegijų nariai galės vykdyti papildomą veiklą, pateisinama tuo, kad iš pradžių šie nariai dirbs ne visą darbo laiką. Dėl šios priežasties IEPS 8.27 straipsnio 12 dalyje numatyta, kad tuo atveju, kai minėti nariai nenagrinės ginčo, jiems bus mokamas tik mėnesinis honoraras už galimybę vykdyti funkcijas.
- 104 Jei tokiomis aplinkybėmis numatomų kolegijų nariams nebūtų leidžiama vykdyti papildomos veiklos, jie negalėtų užsitikrinti pakankamų pajamų.

V. Teisingumo Teismo nuomonė

- 105 Pirmiausia reikia konstatuoti, kad prašymas pateikti nuomonę susijęs su IEPS aštunto skyriaus F skirsniu ir kad, atsižvelgiant į šios nuomonės 3 punkte primintą aplinkybę, jis pateiktas dėl „numatyto sudaryti susitarimo“, kaip tai suprantama pagal SESV 218 straipsnio 11 dalį. Taigi šis prašymas yra priimtinas, be to, nė viena iš procese dalyvavusių vyriausybių ar Sąjungos institucijų neišreiškė jokių abejonių šiuo klausimu.

A. Dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su Sąjungos teisinės sistemos autonomija

1. Principai

- 106 Visų pirma reikia priminti, kad tarptautinis susitarimas, pagal kurį numatyta įsteigti teismą, kuris turi įgaliojimus aiškinti šio susitarimo nuostatas ir kurio sprendimai privalomi Sąjungai, iš principo yra suderinamas su Sąjungos teise. Iš tiesų Sąjungos kompetencija tarptautinių santykių srityje ir jos teisė sudaryti tarptautinius susitarimus neišvengiamai apima galimybę išpareigoti paklusti pagal tokius susitarimus įsteigto ar paskirto teismo sprendimams, kiek tai susiję su jų nuostatų aiškinimu ir taikymu (2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonės 2/13 (Sąjungos prisijungimas prie EŽTK), EU:C:2014:2454, 182 punktas; taip pat žr. 1991 m. gruodžio 14 d. Nuomonės 1/91 (EEE susitarimas – I), EU:C:1991:490, 40 ir 70 punktus ir 2011 m. kovo 8 d. Nuomonės 1/09 (Susitarimas, kuriuo sukuriama bendroji patentų ginčų nagrinėjimo sistema), EU:C:2011:123, 74 punktą).
- 107 Sąjungos sudarytas tarptautinis susitarimas gali daryti poveikį Sąjungos institucijų įgaliojimams, tačiau su sąlyga, kad tenkinamos pagrindinės šių įgaliojimų esmės išsaugojimo sąlygos ir todėl nekeliama grėsmė Sąjungos teisinės sistemos autonomijai (žr., be kita ko, 2002 m. balandžio 18 d. Nuomonės 1/00 (Susitarimas dėl Europos bendrosios aviacijos erdvės sukūrimo), EU:C:2002:231, 20 ir 21 punktus ir 2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonės 2/13 (Sąjungos prisijungimas prie EŽTK), EU:C:2014:2454, 183 punktą).

- 108 Vadinas, IEPS tiek, kiek jame numatyta, kaip matyti iš Bendro aiškinamojo dokumento 6 punkto f, g ir i papunkčių ir kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 18 punkte, investuotojų ir valstybių ginčus spręsti teismine tvarka, įsteigus IEPS kolegiją ir IEPS apeliacinę kolegiją, o dar vėliau – Daugiašalę investicinių ginčų sprendimo kolegiją, gali būti suderinamas su Sąjungos teise tik jeigu nekeliama grėsmės Sąjungos teisinės sistemos autonomijai.
- 109 Ši autonomija tiek valstybių narių teisės, tiek tarptautinės teisės atžvilgiu kyla iš esminių Sąjungos ir jos teisės ypatumų. Sąjungos teisei būdinga tai, kad ji yra kilusi iš savarankiško šaltinio, kurį sudaro Sutartys, kad ji yra viršesnė už valstybių narių teisę, ir tai, kad įvairios Sąjungos nuostatos tiesiogiai taikomos nacionaliniams subjektams ir pačioms valstybėms narėms. Dėl šių esminių Sąjungos teisės ypatumų susiformavo struktūrinis tarpusavyje priklausomų principų, normų ir teisinių santykių, siejančių pačią Sąjungą su jos valstybėmis narėmis ir tarpusavyje pačias valstybes nares, tinklas (žr., be kita ko, 2018 m. gruodžio 10 d. Sprendimo Wightman ir kt., C-621/18, EU:C:2018:999, 45 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 110 Taigi ši autonomija grindžiama tuo, kad Sąjunga turi savo konstitucinius pagrindus. Prie šių pagrindų priskirtinos pamatinės vertybės, įtvirtintos ESS 2 straipsnyje, pagal kurią Sąjunga „grindžiama šiomis vertybėmis: pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybe, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms“, bendrieji Sąjungos teisės principai, Chartijos nuostatos, taip pat ESS ir SESV nuostatos, kuriose įtvirtintos, be kita ko, kompetencijos suteikimo ir pasidalijimo taisyklės, Sąjungos institucijų ir jos teismų sistemos veikimo taisyklės, taip pat pagrindinės taisyklės konkrečiose srityse, suformuluotos taip, kad prisidėtų prie integracijos, apie kurią primenama ESS 1 straipsnio antroje pastraipoje, įgyvendinimo (šiuo klausimu žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonės 2/13 (Sąjungos prisijungimas prie EŽTK), EU:C:2014:2454, 158 punktą).
- 111 Siekiant užtikrinti, kad būtų išlaikyti šie taip sukurtos teisinės sistemos ypatumai ir autonomija, Sutartyse nustatyta teismų sistema, turinti garantuoti nuoseklų ir vienodą Sąjungos teisės aiškinimą. Pagal ESS 19 straipsnį nacionaliniai teismai ir Teisingumo Teismas turi garantuoti visišką šios teisės taikymą visose valstybėse narėse ir veiksmingą teisminę gynybą, o Teisingumo Teismas turi išimtinę jurisdikciją pateikti galutinį minėtos teisės išaiškinimą. To siekiant šioje sistemoje visų pirma numatytas prejudicinio sprendimo priėmimo procesas, reglamentuojamas SESV 267 straipsnyje (2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonės 2/13 (Sąjungos prisijungimas prie EŽTK), EU:C:2014:2454, 174–176 ir 246 punktai).
- 112 Šiuo atveju, atsižvelgiant į prašyme pateikti nuomonę iškeltus klausimus, reikia išnagrinėti, ar IEPS aštunto skyriaus F skirsnyje numatytas IVGS mechanizmas gali sutrukdyti Sąjungai veikti laikantis minėtų konstitucinių pagrindų.
- 113 Siekiant tai išnagrinėti, visų pirma reikia konstatuoti, kad numatomas IVGS mechanizmas nepriklauso Sąjungos teismų sistemai.
- 114 IEPS numatyta teisminė institucija skiriasi nuo Kanados nacionalinių, Sąjungos ir jos valstybių narių teismų. Taigi IEPS kolegija ir IEPS apeliacinė kolegija negali būti laikomos kurios nors iš šių susitariančiųjų šalių teismų sistemos dalimi.
- 115 Vis dėlto tai, kad numatomas IVGS mechanizmas nėra Sąjungos teismų sistemos dalis, savaime nereiškia, kad šis mechanizmas kelia grėsmę Sąjungos teisinės sistemos autonomijai.
- 116 Dėl Sąjungos sudarytų tarptautinių susitarimų pažymėtina, kad ESS 19 straipsnyje nurodytų teismų jurisdikcija aiškinti ir taikyti šiuos susitarimus neturi viršenybės nei prieš trečiųjų valstybių, su kuriomis tie susitarimai buvo sudaryti, teismų jurisdikciją, nei prieš tarptautinių teismų, kurie įsteigti pagal tokius susitarimus, jurisdikciją.

- 117 Taigi, nors minėti susitarimai yra sudedamoji Sąjungos teisės dalis, todėl dėl jų galima pateikti prašymus priimti prejudicinį sprendimą (žr., be kita ko, 1974 m. balandžio 30 d. Sprendimo Haegeman, 181/73, EU:C:1974:41, 5 ir 6 punktus; 2010 m. vasario 25 d. Sprendimo Brita, C-386/08, EU:C:2010:91, 39 punktą ir 2017 m. lapkričio 22 d. Sprendimo Aebtri, C-224/16, EU:C:2017:880, 50 punktą), jie taip pat susiję su minėtomis trečiosiomis valstybėmis, vadinasi, juos gali aiškinti ir šių valstybių teismai. Be to, būtent dėl tarptautinių susitarimų abipusio pobūdžio ir būtinybės išsaugoti Sąjungos kompetenciją tarptautiniuose santykiuose Sąjunga gali, kaip matyti iš šios nuomonės 106 punkte nurodytos jurisprudencijos, sudaryti susitarimą, pagal kurį tarptautiniam teismui suteikiama jurisdikcija aiškinti šį susitarimą ir pagal kurį šiam teismui netaikomi susitariančiųjų šalių teismų pateikti minėto susitarimo išaiškinimai.
- 118 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Sąjungos teisei neprieštarauja nei tai, kad IEPS aštunto skyriaus F skirsnyje numatyta įsteigti Ginčų sprendimo kolegiją, Apeliacinę ginčų sprendimo kolegiją, o vėliau – Daugiašalę investicinių ginčų sprendimo kolegiją, nei tai, kad joms suteikiama jurisdikcija aiškinti ir taikyti susitarimo nuostatas, atsižvelgiant į susitariančiųjų šalių tarpusavio santykiams taikytinas tarptautinės teisės normas ir principus. Kita vertus, šios kolegijos nepriklauso Sąjungos teismų sistemai, todėl joms negali būti suteikti įgaliojimai aiškinti ar taikyti Sąjungos teisės nuostatas, kitas nei numatytosios IEPS, arba priimti sprendimus, kurie galėtų trukdyti Sąjungos institucijoms veikti laikantis jos konstitucinių pagrindų.
- 119 Taigi, siekiant patikrinti, ar numatomas IVGS mechanizmas yra suderinamas su Sąjungos teisinės sistemos autonomija, svarbu įsitikinti:
- ar pagal IEPS aštunto skyriaus F skirsnį numatomoms kolegijoms nesuteikiama jurisdikcijos aiškinti arba taikyti Sąjungos teisę, išskyrus jurisdikciją aiškinti ir taikyti šio susitarimo nuostatas, atsižvelgiant į susitariančiųjų šalių tarpusavio santykiams taikytinas tarptautinės teisės normas ir principus, ir ar
 - tame aštunto skyriaus F skirsnyje šių kolegijų įgaliojimai nėra nustatyti taip, kad jos, neaiškindamos ar netaikydamos Sąjungos teisės nuostatų, kitų nei numatytosios minėtame susitarime, galėtų priimti sprendimus, kurie trukdo Sąjungos institucijoms veikti laikantis jos konstitucinių pagrindų.

2. Dėl jurisdikcijos aiškinti ir taikyti Sąjungos teisės normas, kitas nei IEPS nuostatos, neturėjimo

- 120 IEPS 8.18 straipsnyje, kuris įtvirtintas šio susitarimo aštunto skyriaus F skirsnyje, IEPS kolegijai suteikiama jurisdikcija nagrinėti visas susitariančiosios šalies investuotojo pretenzijas kitai susitariančiajai šaliai dėl to, kad ji pažeidė šio aštunto skyriaus C skirsnyje (8.6–8.8 straipsniai) ar D skirsnyje (8.9–8.14 straipsniai) numatytą įsipareigojimą.
- 121 Tam ši kolegija pagal IEPS 8.31 straipsnio 1 dalį taikys „šį Susitarimą, aiškinamą pagal [Vienos konvenciją] ir kitas Šalių tarpusavio santykiams taikomas tarptautinės teisės taisykles ir principus“. Tačiau ta kolegija neturės jurisdikcijos, kaip nurodyta šio susitarimo 8.31 straipsnio 2 dalies pirmame sakinyje, „spręsti dėl priemonės, kuria, kaip įtariama, pažeidžiamas šis Susitarimas, teisėtumo pagal Šalies vidaus teisę“.
- 122 Tuo remiantis darytina išvada, kad minėta kolegija turi jurisdikciją aiškinti ir taikyti tik IEPS nuostatas ir kad šios nuostatos turi būti aiškinamos ar taikomos laikantis susitariančiųjų šalių tarpusavio santykiams taikytinų tarptautinės teisės normų ir principų.
- 123 Tuo IEPS aštunto skyriaus F skirsnis skiriasi nuo Susitarimo, kuriuo sukuriama bendroji patentų ginčų nagrinėjimo sistema, projekto, pripažinto nesuderinamu su Sąjungos teise 2011 m. kovo 8 d. Nuomonėje 1/09 (Susitarimas, kuriuo sukuriama bendroji patentų ginčų nagrinėjimo sistema) (EU:C:2011:123).

- 124 Iš tiesų pagal šį projektą „taikytina teisė“, nustatyta jo 14a straipsnyje, apėmė, be kita ko, „tiesiogiai taikytin[ą] Bendrijos teis[ę], visų pirma Tarybos reglament[ą] <...> dėl Bendrijos patento ir Bendrijos teisę įgyvendinanči[ą] <...> nacionalin[ę] teis[ę]“. Tuo remdamasis Teisingumo Teismas tos nuomonės 78 punkte padarė išvadą, kad numatytam įsteigti Patentų teismui būtų pavesta aiškinti ir taikyti ne tik aptariamo susitarimo nuostatas, bet ir būsimą Reglamentą dėl Bendrijos patento bei kitus Sąjungos teisės aktus, visų pirma reglamentus ir direktyvas, o jie tam tikrais atvejais turėtų būti aiškinami kartu su minėtu reglamentu. Tame punkte jis taip pat pabrėžė, jog gali būti, kad šis teismas turėtų nagrinėti jam pateiktą ginčą, atsižvelgdamas į Sąjungos pagrindines teises ir bendruosius teisės principus, ar net vertinti Sąjungos akto galiojimą.
- 125 Tuo remdamasis Teisingumo Teismas konstatavo, kad patvirtinus minėtą susitarimo projektą būtų iš esmės pakeista pagal Sutartis Sąjungos institucijoms ir valstybėms narėms suteikta kompetencija, kuri yra pagrindinė siekiant išsaugoti pačią Sąjungos teisės esmę (2011 m. kovo 8 d. Nuomonės 1/09 (Susitarimas, kuriuo sukuriama bendroji patentų ginčų nagrinėjimo sistema), EU:C:2011:123, 89 punktas).
- 126 IEPS aštunto skyriaus F skirsnis taip pat skiriasi nuo investicijų susitarimo, nagrinėto byloje, kurioje priimtas 2018 m. kovo 6 d. Sprendimas Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158), nes, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas to sprendimo 42, 55 ir 56 punktuose, pagal minėtą susitarimą įsteigiamas teismas, įgaliotas spręsti ginčus, kurie gali būti susiję su Sąjungos teisės aiškinimu ar taikymu.
- 127 Be to, tas sprendimas susijęs su valstybių narių susitarimu. Vis dėlto klausimas, ar tai, kad pagal tokį susitarimą įsteigiamas arba paliekamas veikti investicijų teismas, yra suderinama su Sąjungos teise, skiriasi nuo klausimo, ar su šia teise yra suderinamas tokio teismo įsteigimas pagal Sąjungos ir trečiosios valstybės susitarimą (2018 m. kovo 6 d. Sprendimo Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, 57 ir 58 punktai).
- 128 Valstybės narės visose Sąjungos teisei priskiriamose srityse turi laikytis tarpusavio pasitikėjimo principo. Šis principas reikalauja, kad kiekviena valstybė manytų, jog, išskyrus atvejus, kai yra išimtinių aplinkybių, visos kitos valstybės narės paiso Sąjungos teisės, įskaitant joje įtvirtintų pagrindinių teisių, pavyzdžiui, Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintos teisės į veiksmingą gynybą nepriklausomame teisme (šiuo klausimu žr., be kita ko, 2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonės 2/13 (Sąjungos prisijungimas prie EŽTK), EU:C:2014:2454, 191 punktą ir 2018 m. balandžio 26 d. Sprendimo Donnellan, C-34/17, EU:C:2018:282, 40 ir 45 punktus).
- 129 Vis dėlto šis tarpusavio pasitikėjimo principas, be kita ko, kiek tai susiję su teisės į veiksmingą gynybą nepriklausomame teisme užtikrinimu, netaikomas Sąjungos ir trečiosios valstybės tarpusavio santykiams.
- 130 Šios nuomonės 122 punkte padarytos išvados nepaneigia IEPS 8.31 straipsnio 2 dalis, kurioje numatyta, kad „spręsdama, ar priemonė atitinka šį Susitarimą, Ginčų sprendimo kolegija gali, kaip tinkama, faktiškai atsižvelgti į Šalies vidaus teisę“, ir kurioje nurodoma, kad „[t]ai darydama Ginčų sprendimo kolegija vadovaujasi vyraujančiu vidaus teisės aiškinimu, suformuluotu tos Šalies teismų ar valdžios institucijų“, taip pat priduriama, kad „bet kokia Ginčų sprendimo kolegijos tos vidaus teisės interpretacija nėra privaloma tos Šalies teismams ar valdžios institucijoms“.
- 131 Vienintelis šių patikslinimų tikslas – parodyti tai, kad IEPS kolegija, nagrinėdama, ar investuotojo ginčijama priemonė, kurią nustatė investicijas priimanti valstybė arba Sąjunga, atitinka IEPS, neišvengiamai turės išnagrinėti, remdamasi jai to investuotojo ir šios valstybės ar Sąjungos pateikta informacija ir argumentais, tos priemonės taikymo sritį. Tai nagrinėjant tam tikrais atvejais gali prireikti atsižvelgti į susitariančiosios šalies atsakovės vidaus teisę. Vis dėlto, kaip aiškiai nurodyta IEPS 8.31 straipsnio 2 dalyje, toks nagrinėjimas negali būti prilygintas IEPS kolegijos pateiktam šios vidaus teisės aiškinimui, atvirkščiai, tai nagrinėdama ji turi atsižvelgti į šią teisę kaip fakto klausimą; šiuo

aspektu ta Ginčų sprendimo kolegija turi vadovautis minėtos susitariančiosios šalies teismų ir valdžios institucijų pateiktu vyraujančiu vidaus teisės išaiškinimu, be to, šiems teismams ir valdžios institucijoms nėra privalomas tos kolegijos pateiktas jų vidaus teisės išaiškinimas.

- 132 Jurisdikcijos aiškinti kitas Sąjungos teisės normas nei IEPS nuostatos neturėjimas taip pat atspindėtas šio susitarimo 8.21 straipsnyje, pagal kurį tuo atveju, jeigu Kanados investuotojas siekia užginčyti valstybės narės ir (arba) Sąjungos nustatytas priemones, ne IEPS kolegijai, o Sąjungai suteikiami įgaliojimai nustatyti, ar, atsižvelgiant į Sąjungos ir jos valstybių narių kompetencijos pasidalijimo taisykles, ginčo procedūra turi būti pradėta prieš tą valstybę narę, ar prieš Sąjungą. Šitai išsaugoma Teisingumo Teismo išimtinė jurisdikcija priimti sprendimą dėl Sąjungos ir jos valstybių narių kompetencijos pasidalijimo, todėl IEPS aštunto skyriaus F skirsnis šiuo aspektu skiriasi nuo susitarimo projekto, dėl kurio pateikta 2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonė 2/13 (Sąjungos prisijungimas prie EŽTK) (EU:C:2014:2454, 224–231 punktai).
- 133 IEPS apeliacinė kolegija taip pat neturės aiškinti ar taikyti Sąjungos teisės normų, kitų nei IEPS nuostatos. Šio susitarimo 8.28 straipsnio 2 dalies a punkte nurodyta, kad Apeliacinė ginčų sprendimo kolegija galės „patvirtinti, pakeisti ar panaikinti Ginčų sprendimo kolegijos sprendimą, remdamasi <...> klaidomis taikant ar aiškinant taikytiną teisę“, o atsižvelgiant į teisę, kurią pagal šio susitarimo 8.31 straipsnio 1 dalį gali taikyti IEPS kolegija, prie šios „taikytinos teisės“ priskirtinas IEPS ir tarptautinės teisės normos ir principai, į kuriuos atsižvelgiant turi būti aiškinamas ir taikomas tas susitarimas. Nors IEPS 8.28 straipsnio 2 dalies b punkte priduriama, kad Apeliacinė ginčų sprendimo kolegija taip pat galės konstatuoti „aiški[as] faktų supratimo klaid[as], įskaitant atitinkamos vidaus teisės supratimą“, vis dėlto remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, jog susitariančiosios šalys nesiekė, kad Apeliacinei ginčų sprendimo kolegijai būtų suteikta jurisdikcija aiškinti vidaus teisę.
- 134 Kadangi IEPS kolegija ir IEPS apeliacinė kolegija nepriklauso Sąjungos teismų sistemai ir jos turi jurisdikciją aiškinti tik IEPS nuostatas, atsižvelgdamos į susitariančiųjų šalių tarpusavio santykiams taikytinas tarptautinės teisės normas ir principus, logiška, kad IEPS nenumatyta jokios išankstinio įsikišimo procedūros, pagal kurią ši Ginčų sprendimo kolegija ar ši Apeliacinė ginčų sprendimo kolegija turėtų teisę arba būtų įpareigosotos pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą.
- 135 Dėl tų pačių priežasčių taip pat logiška, kad pagal IEPS šioms kolegijoms suteikiami įgaliojimai priimti galutinį sprendimą dėl investuotojo pradėtos ginčo su jo investicijas priimančia valstybe ar Sąjunga procedūros, nenustatant peržiūros procedūros, pagal kurią šios valstybės teismas arba Teisingumo Teismas galėtų peržiūrėti tą sprendimą, ir kad, nepažeidžiant IEPS 8.22 straipsnio 5 dalyje išvardytų konkrečių išimčių, investuotojui neleidžiama, vykstant procesui tose kolegijose ar jam pasibaigus, dėl to paties ginčo kreiptis į minėtos valstybės teismą arba Teisingumo Teismą.
- 136 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad IEPS aštunto skyriaus F skirsnis nesuteikia numatomoms kolegijoms jokios jurisdikcijos aiškinti ar taikyti Sąjungos teisę, išskyrus jurisdikciją, susijusią su šio susitarimo nuostatų aiškinimu ar taikymu.

3. Dėl poveikio Sąjungos institucijų veikimui laikantis jos konstitucinių pagrindų nebuvimo

- 137 Belgijos Karalystė ir kai kurios pastabas pateikusios vyriausybės pabrėžė, jog tam, kad išspręstų jai pateiktus ginčus su Sąjunga, IEPS kolegija, nagrinėdama reikšmingas faktines aplinkybes, galinčias apimti pirminę teisę, kuria remiantis buvo nustatyta ginčijama priemonė, gali palyginti investuotojo ieškovo nurodytą interesą pasinaudoti laisve užsiimti verslu su ESS, SESV ir Chartijoje įtvirtintais viešaisiais interesais, kuriuos gindamosi nurodė Sąjunga.

- 138 Jų nuomone, šitaip ši Ginčų sprendimo kolegija, neaiškindama šių sutarčių ar Chartijos, privalo įvertinti jų taikymo sritį ir, remdamasi minėtu interesų palyginimu, nuspręsti, be kita ko, ar Sąjungos priemonė yra „sąžininga ir teisinga“, kaip tai suprantama pagal IEPS 8.10 straipsnį, ar ji reiškia netiesioginę ekspropriaciją, kaip tai suprantama pagal šio susitarimo 8.12 straipsnį, ir ar ji laikytina nepagrįstu to susitarimo 8.13 straipsnyje numatytos laisvės atlikti mokėjimus ir pervesti kapitalą apribojimu. Taigi minėta kolegija gali priimti sprendimą dėl Sąjungos antrinės teisės aktų, remdamasi lygiagrečiais vertinimais, palyginti su tais, kuriuos yra įgaliotas pateikti Teisingumo Teismas. Vis dėlto tokie IEPS kolegijos vertinimai lemia Sąjungai privalomus galutinius sprendimus. Todėl kyla klausimas, ar tokiais atvejais, kurie gali pasitaikyti dažnai, pažeidžiama Teisingumo Teismo išimtinė jurisdikcija pateikti galutinį Sąjungos teisės išaiškinimą, taigi ir Sąjungos teisinės sistemos autonomija.
- 139 Siekiant atsakyti į šį klausimą, reikia pažymėti, pirma, kad IEPS 8.1 straipsnyje pateikta sąvoka „investicija“ apibrėžtis yra labai plati ir leidžia numatomoms kolegijoms nagrinėti įvairius ginčus. Nepažeidžiant IEPS nurodytų konkrečių išimčių, šių ginčų su Sąjunga arba valstybe nare procedūros galės būti pradėtos dėl priemonių bet kokioje srityje, susijusioje su įmonių valdymu, kilnojamojo ir nekilnojamojo turto, finansinių vertybinių popierių, intelektinės nuosavybės teisių, mokėjimo reikalavimų ar bet kokių kitų investicijų naudojimu Sąjungoje.
- 140 Antra, reikia pažymėti, kad nors pagal IEPS 8.21 straipsnį Sąjunga yra įgaliota nustatyti, ar, Kanados investuotojui pateikus pretenziją Ginčų sprendimo kolegijoje, ji ginsis pati, ar paliks šią užduotį investicijas priimančiai valstybei narei, Sąjunga negalės prieštarauti tam, kad ši kolegija nagrinėtų ginčijamą priemonę, jeigu tai yra Sąjungos nustatyta priemonė. Iš IEPS įtvirtintų procedūrinių taisyklių, visų pirma šio susitarimo 8.25 straipsnio 1 dalies, matyti, kad atsakovas, nesvarbu, ar tai būtų investicijas priimanči valstybė narė, ar pati Sąjunga, turi duoti sutikimą, kad ginčą išspręstų minėta Ginčų sprendimo kolegija.
- 141 Trečia, reikia konstatuoti, kad nors pagal IEPS 8.1 straipsnyje įtvirtintą sąvokos „investuotojas“ apibrėžtį ir Bendro aiškinamojo dokumento 6 punkto d papunktyje pateiktą patikslinimą teisė kreiptis į IEPS kolegiją dėl ginčo su Sąjunga ar valstybe nare suteikiama tik fiziniams ir juridiniams asmenims, turintiems realių ryšių su Kanada, vis dėlto šiuo susitarimu šiems asmenims leidžiama toje kolegijoje ginčyti bet kokią „priemonę“, kaip ji suprantama pagal IEPS 1.1 straipsnį ir apibrėžta, kiek tai susiję su šio susitarimo aštuntu skyriumi, jo 8.2 straipsnyje.
- 142 Minėtame 1.1 straipsnyje sąvoka „priemonė“ apibrėžiama kaip „įstatymas, reglamentavimo nuostata, taisyklė, procedūra, sprendimas, administracinis veiksmas, reikalavimas, praktika ar bet kokios kitos formos Šalies priemonė“, todėl ginčų su Sąjunga procedūros galės būti pradėtos dėl bet kokios rūšies jos akto ar praktikos, su sąlyga, kad pagal IEPS 8.2 straipsnį, siejamą su šio susitarimo aštunto skyriaus C, D ir F skirsniais, nagrinėjamas aktas ar praktika yra „susiję“ su „investicija pagal šį Susitarimą“, kaip tai suprantama pagal to paties susitarimo 8.1 straipsnį, arba „kitos Šalies investuotoju“, kiek jis susijęs su ta investicija.
- 143 Taigi, nors iš IEPS matyti, kad ginčas turi būti kilęs dėl priemonės, susijusios su ieškovu arba jo investicija pagal šį susitarimą, tame susitarime neatmetama galimybė, kad ši priemonė būtų visuotinai taikoma arba ja būtų įgyvendinamas visuotinai taikomas aktas.
- 144 Ketvirta, reikia pažymėti, kad nors IEPS kolegija, kaip matyti iš šio susitarimo 8.39 straipsnio 1 dalyje vartojamo žodžio „tik“ ir iš šio straipsnio 4 dalies formuluotės, negali nei panaikinti ginčijamos priemonės ar reikalauti, kad atitinkama susitariančioji šalis suderintų savo vidaus teisę su IEPS, nei skirti sankcijos susitariančiajai šaliai atsakovei, ji vis dėlto gali, jeigu konstatuos, kad ši priemonė pažeidžia kurią nors IEPS aštunto skyriaus C ar D skirsnio nuostatą, priteisti pagal minėto 8.39 straipsnio 1 dalies a punktą iš susitariančios šalies atsakovės investuotojui ieškovui žalos, kurią jis patyrė dėl minėto pažeidimo, atlyginimą su taikytinomis palūkanomis.

- 145 Kadangi IEPS 8.41 straipsnio 2 dalyje nurodoma, kad „ginčo šalis nedelsdama pripažįsta sprendimą ir jį vykdo“, Sąjunga turės sumokėti šį atlyginimą, jeigu jis iš jos bus priteistas IEPS kolegijos arba šio susitarimo 8.28 straipsnio 9 dalyje nustatyta tvarka IEPS apeliacinės kolegijos galutiniu sprendimu.
- 146 Šiuo klausimu pažymėtina, kad pagal IEPS 8.39 straipsnio 1 dalies a punktą numatomoms kolegijoms suteikta jurisdikcija priteisti žalos atlyginimą privačiam investuotojui yra vienas iš šiame susitarime nustatytos IVGS tvarkos aspektų, kuris šią tvarką, galiojančią Pasaulio prekybos organizacijoje (PPO), atskiria nuo PPO susitariančiųjų šalių ginčų sprendimo sistemos; ši sistema iš dalies grindžiama susitariančiųjų šalių derybomis ir suteikia kelias galimybes įgyvendinti sprendimus (šiuo klausimu žr. 2008 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo FIAMM ir kt. / Taryba ir Komisija, C-120/06 P ir C-121/06 P, EU:C:2008:476, 116 punktą).
- 147 Šios nuomonės 139–145 punktuose nurodyti IEPS kolegijos ir IEPS apeliacinės kolegijos jurisdikcijos požymiai iš tiesų atitinka šiame susitarime numatytos užsienio investuotojų apsaugos reikalavimą.
- 148 Vis dėlto, išskyrus atvejį, kai susitariančiosios šalys susitarė pagal IEPS suderinti savo įstatymus, šių kolegijų jurisdikcija pažeistų Sąjungos teisinės sistemos autonomiją, jeigu ji būtų nustatyta taip, kad tos kolegijos, vertindamos pretenzijoje nurodytus laisvės užsiimti verslu apribojimus, galėtų paneigti viešojo intereso, kuriuo vadovaudamasi Sąjunga nustatė tokius apribojimus visiems į atitinkamą vidaus rinkos prekybos ar pramonės sektorių investuojantiems ūkio subjektams, apsaugos lygį, užuot tik patikrinusi, ar yra IEPS aštunto skyriaus C ar D skirsnyje nurodytų investuotojo arba investicijų pagal šį susitarimą vertinimo trūkumų.
- 149 Iš tiesų, jeigu IEPS kolegija ir IEPS apeliacinė kolegija turėtų jurisdikciją priimti sprendimus, kuriais Kanados investuotojo padėties vertinimas būtų pripažintas nesuderinamu su IEPS dėl to, kad Sąjungos institucijos nustatė atitinkamą viešojo intereso apsaugos lygį, kiltų grėsmė, kad Sąjunga bus priversta nuspręsti nesiekti šio apsaugos lygio, antraip ji IEPS kolegijos ne kartą gali būti įpareigota atlyginti žalą investuotojui ieškovui.
- 150 Jeigu Sąjunga sudarytų tarptautinį susitarimą, pagal kurį Sąjunga arba valstybė narė, įgyvendindamos Sąjungos teisę, turėtų iš dalies pakeisti arba panaikinti teisės aktus dėl to, kad jų teismų sistemai nepriklausantis teismas įvertino viešojo intereso apsaugos lygį, kurį Sąjungos institucijos nustatė remdamosi Sąjungos konstituciniais pagrindais, reikėtų daryti išvadą, kad toks susitarimas kenkia Sąjungos gebėjimui veikti savarankiškai, laikantis savo konstitucinių pagrindų.
- 151 Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas priima jos teisės aktus, remdamasis ESS ir SESV nustatyta demokratine tvarka, ir pagal ESS 5 straipsnyje įtvirtintus kompetencijos suteikimo, subsidiarumo ir proporcingumo principus šie teisės aktai laikytini tinkamais ir būtinais Sąjungos teisėtam tikslui pasiekti. Pagal ESS 19 straipsnį Sąjungos teismas turi užtikrinti tokiuose teisės aktuose nustatytų viešųjų interesų apsaugos lygio atitiktis, be kita ko, ESS ir SESV, Chartijai ir bendriesiems Sąjungos teisės principams, kontrolę.
- 152 Dėl numatomų kolegijų jurisdikcijos konstatuoti IEPS aštunto skyriaus C skirsnyje įtvirtintų įsipareigojimų pažeidimus pažymėtina, kad šio susitarimo 28.3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog to C skyriaus nuostatos negalės būti aiškinamos kaip neleidžiančios susitariančiąjai šaliai patvirtinti ir įgyvendinti priemonių, būtinų visuomenės saugumui ar visuomenės dorovei užtikrinti, viešajai tvarkai palaikyti, žmonių ar gyvūnų gyvybei arba sveikatai apsaugoti arba augalams išsaugoti, tačiau reikės laikytis vienintelės sąlygos: tokios priemonės neturės būti taikomos taip, kad taptų susitariančiąsias šalis, kuriose egzistuoja panašios sąlygos, savavališkai ar nepateisinamai diskriminuojančia priemone arba paslėpto apribojimo priemone prekyboje tarp susitariančiųjų šalių.
- 153 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad tokiomis aplinkybėmis IEPS kolegija neturi jurisdikcijos pripažinti, jog su IEPS yra nesuderinamas šios nuomonės 152 punkte nurodytomis Sąjungos priemonėmis nustatytas viešojo intereso apsaugos lygis, ir tuo remiantis priteisti iš Sąjungos žalos atlyginimą.

- 154 Taip pat dėl numatomų kolegijų jurisdikcijos konstatuoti IEPS aštunto skyriaus D skirsnyje įtvirtintų įsipareigojimų pažeidimus pažymėtina, kad šio susitarimo 8.9 straipsnio 1 dalyje aiškiai primenama susitariančiųjų šalių teisė „savo teritorijoje vykdyti reglamentavimo veiklą taip, kad galėtų siekti teisėtų politikos tikslų, kaip antai susijusių su visuomenės sveikatos apsauga, sauga [saugumu], aplinkos apsauga, visuomenės dorove[,] [socialine apsauga ar vartotojų apsauga] ir kultūrų įvairovės skatinimu bei apsauga“. To susitarimo 8.9 straipsnio 2 dalyje taip pat numatyta, jog „[p]atiklinama, kad vien tai, kad Šalis imasi reglamentavimo veiklos, taip pat keisdama savo įstatymus, taip, kad neigiamai paveikiama investicija ar daromas poveikis investuotojo lūkesčiams, taip pat susijusiems su pelnu, nereiškia, kad pažeista prievolė pagal šį skirsnį“.
- 155 Be to, Bendro aiškinamojo dokumento 1 punkto d papunktyje ir 2 punkte nustatyta, kad IEPS „nesušvelnins [kiekvienos susitariančiosios šalies] standartų ir reglamentavimo normų maisto saugos, gaminių saugos, vartotojų apsaugos, sveikatos, aplinkos ar darbo jėgos apsaugos srityse“, kad „[i]mportuojamos prekės toliau turi atitikti nacionalinius reikalavimus, įskaitant taisykles ir reglamentavimo normas, o paslaugų teikėjai ir investuotojai turi toliau jų laikytis“, ir kad IEPS nuostatomis „Sąjungai bei jos valstybėms narėms ir Kanadai paliekama teisė priimti ir taikyti savo pačių įstatymus ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius ekonominę veiklą atsižvelgiant į viešąjį interesą“.
- 156 Kartu aiškinant šias nuostatas matyti, jog IEPS kolegijos ir IEPS apeliacinės kolegijos diskrecija nėra tokia plati, kad joms leistų paneigti demokratine tvarka Sąjungos nustatytą viešojo intereso apsaugos lygį.
- 157 Tokia yra ir IEPS 8-A priedo 3 punkto taikymo sritis; jame „[p]atiklinama, kad netiesiogine ekspropriacija nelaikomos nediskriminacinės priemonės, kurias Šalis nustato ir taiko teisėtiems savo visuomenės gerovės (kaip antai sveikatos, saugumo ir aplinkos) tikslams apsaugoti, išskyrus retus atvejus, kai[,] atsižvelgiant į priemonės ar priemonių rinkinio tikslą, jų poveikis yra toks didelis, kad tos priemonės atrodo aiškiai perdėtos“.
- 158 Reikia pridurti, jog IEPS kolegijos jurisdikcija konstatuoti, kad pažeistas IEPS 8.10 straipsnyje nurodytas įsipareigojimas taikyti „sąžiningą ir teisingą režimą“ investicijoms pagal šį susitarimą, yra apibrėžta siaurai, nes to paties straipsnio 2 dalyje pateikiamas baigtinis sąrašas atvejų, kai galima konstatuoti tokius pažeidimus.
- 159 Šiuo klausimu susitariančios šalys daug dėmesio skyrė, be kita ko, piktnaudžiavimo, akivaizdžios savivalės ir tikslinės diskriminacijos atvejams, o tai dar kartą parodo, kad demokratine tvarka nustatytas reikalaujamas viešojo intereso apsaugos lygis nepatenka į numatomų kolegijų jurisdikciją, kuri joms suteikta siekiant patikrinti, ar susitariančioji šalis „sąžiningai ir teisingai“ vertino investuotoją arba investiciją pagal šį susitarimą.
- 160 Taigi iš visų šių IEPS įtvirtintų sąlygų matyti, kad aiškiai nustatydamos šio susitarimo aštunto skyriaus C ir D skirsnių taikymo sritį, o tai yra vieninteliai skirsniai, kuriais galima remtis šio skyriaus F skirsnyje numatytose kolegijose, susitariančiosios šalys pasirūpino, kad šios kolegijos neturėtų jokios jurisdikcijos kvestionuoti susitariančiosios šalies demokratiškai priimtus sprendimus dėl, be kita ko, viešosios tvarkos, visuomenės saugumo, visuomenės dorovės, žmonių ir gyvūnų sveikatos ir gyvybės apsaugos, maisto saugos, augalų išsaugojimo, aplinkos apsaugos, gerovės darbe užtikrinimo, gaminių saugos, vartotojų apsaugos ar pagrindinių teisių apsaugos lygio.
- 161 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad IEPS aštunto skyriaus F skirsnis nepažeidžia Sąjungos teisinės sistemos autonomijos.

B. Dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su bendroju vienodo požiūrio principu ir veiksmingumo reikalavimu

1. Principai

- 162 Prašyme pateikti nuomonę suformuluoti klausimai dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su bendroju vienodo požiūrio principu susiję su šio mechanizmo atitiktimi Chartijos 20 straipsniui, kuriame įtvirtinta „lygybės prieš įstatymą“ garantija, ir Chartijos 21 straipsnio 2 daliai, kurioje draudžiama diskriminacija dėl pilietybės.
- 163 Kelių pastabas pateikusių vyriausybių ir Tarybos nuomone, nereikalaujama, kad tas mechanizmas būtų suderinamas su Chartijos nuostatomis.
- 164 Taigi pirmiausia reikia nustatyti, ar nagrinėjant prašymą pateikti nuomonę, kuriame prašoma pareikšti poziciją dėl IEPs aštunto skyriaus F skirsnio suderinamumo „su Sutartimis, įskaitant ir pagrindines teises“, būtina jį išnagrinėti atsižvelgiant į Chartiją, ar ne.
- 165 Šiuo klausimu primintina, kad Sąjungos sudaryti tarptautiniai susitarimai turi visiškai atitikti Sutartis ir iš jų išplaukiančius konstitucinius principus (žr., be kita ko, 2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15 (ES ir Kanados PNR susitarimas), EU:C:2017:592, 67 punktą ir 2018 m. vasario 27 d. Sprendimo Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, 46 punktą).
- 166 SESV 218 straipsnio 11 dalis, kurioje nustatyta, kad valstybė narė, Europos Parlamentas, Taryba ar Komisija gali gauti Teisingumo Teismo nuomonę dėl to, ar numatytas sudaryti susitarimas yra suderinamas „su Sutarčių nuostatomis“, turi būti aiškinama atsižvelgiant į šį bendrąjį suderinamumo su Sąjungos konstituciniais pagrindais reikalavimą.
- 167 Taigi taikant SESV 218 straipsnio 11 dalyje numatytą procedūrą gali būti nagrinėjami visi klausimai, kurie gali kelti abejonių dėl susitarimo turinio ar formos galiojimo atsižvelgiant į Sutartis. Šiuo aspektu teismo sprendimas dėl susitarimo atitikties Sutartims gali priklausyti, be kita ko, ne tik nuo Sąjungos kompetenciją, procedūrą ar jos institucijų sistemą reglamentuojančių normų, bet ir nuo materialinės teisės normų. Tas pats taikytina ir kalbant apie numatyto sudaryti tarptautinio susitarimo suderinamumą su pagal Chartiją suteikiamomis garantijomis, nes Chartija turi Sutartims prilygstančią teisinę galią (2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15 (ES ir Kanados PNR susitarimas), EU:C:2017:592, 70 punktas).
- 168 Dėl Chartijos 21 straipsnio 2 dalies, pagal kurią „Sutarčių taikymo srityje ir nepažeidžiant konkrečių jų nuostatų draudžiama bet kokia diskriminacija dėl asmens pilietybės“, pažymėtina, kad, remiantis Su Chartija susijusiais išaiškinimais (OL C 303, 2007, p. 17), ši dalis atitinka SESV 18 straipsnio pirmą pastraipą ir turi būti taikoma pagal šią SESV nuostatą.
- 169 Vis dėlto Teisingumo Teismas jau yra nurodęs, kad SESV 18 straipsnio pirmą pastraipą netaikytina esant galimai nevienodam valstybių narių piliečių ir trečiųjų valstybių piliečių vertinimui (2009 m. birželio 4 d. Sprendimo Vatsouras ir Koupatantze, C-22/08 ir C-23/08, EU:C:2009:344, 52 punktas).
- 170 Vadinasi, Chartijos 21 straipsnio 2 dalis yra nesvarbi tuo atveju, jeigu nagrinėjama, kaip to prašo Belgijos Karalystė, ar numatomas IVGS mechanizmas gali lemti Sąjungos investuotojų diskriminaciją, palyginti su Kanados investuotojais.
- 171 Kita vertus, Chartijos 20 straipsnyje, pagal kurią „[p]rieš įstatymą visi lygūs“, nenumatyta jokio aiškaus jo taikymo srities apribojimo, taigi jis taikomas visiems atvejams, kuriuos reglamentuoja Sąjungos teisė, kaip antai patenkantiems į Sąjungos sudaryto tarptautinio susitarimo taikymo sritį (šiuo klausimu žr.

2013 m. vasario 26 d. Sprendimo Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 19–21 punktus; 2013 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo Texdata Software, C-418/11, EU:C:2013:588, 72 punktą ir 2017 m. gegužės 16 d. Sprendimo Berlioz Investment Fund, C-682/15, EU:C:2017:373, 49 punktą).

- 172 Kanados įmonių ir fizinių asmenų investicijos Sąjungoje, kaip ir tam tikromis sąlygomis valstybių narių įmonių ir fizinių asmenų investicijos Sąjungoje, patenka į Sąjungos teisės, taigi ir pagal Chartijos 20 straipsnį užtikrinamos lygybės prieš įstatymą garantijos, taikymo sritį. Ši pagrindinė teisė suteikiama visiems asmenims, kurių padėčiai taikoma Sąjungos teisė, neatsižvelgiant į jų kilmę.
- 173 Žinoma, kaip pažymėjo Taryba, pagal Chartijos 20 straipsnį Sąjunga neįpareigojama vienodai vertinti įvairias trečiąsias valstybes išorės santykių srityje (2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo Swiss International Air Lines, C-272/15, EU:C:2016:993, 24–26 punktai ir nurodyta jurisprudencija).
- 174 Vis dėlto, kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 198 ir 199 punktuose, ši jurisprudencija netrukdo išnagrinėti, ar tarptautinis susitarimas tiek, kiek pagal jį pačioje Sąjungoje yra nevienodai vertinami trečiosios valstybės ir valstybių narių asmenys, pažeidžia Chartijos 20 straipsnį.
- 175 Taigi šioje prašymo pateikti nuomonę dalyje iškeltus klausimus reikia nagrinėti atsižvelgiant į Chartijos 20 straipsnį.
- 176 Šiame straipsnyje nurodyta lygybės prieš įstatymą garantija įtvirtina vienodo požiūrio principą, pagal kurį reikalaujama, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos situacijos – vienodai, nebent toks vertinimas objektyviai pateisinamas (2013 m. spalio 17 d. Sprendimo Schaible, C-101/12, EU:C:2013:661, 76 punktas ir 2018 m. liepos 12 d. Sprendimo Spika ir kt., C-540/16, EU:C:2018:565, 35 punktas).
- 177 Situacijų panašumo reikalavimas, taikomas siekiant nustatyti, ar buvo pažeistas vienodo požiūrio principas, turi būti vertinamas atsižvelgiant į visas joms būdingas aplinkybes, ypač į teisės akto, kuriame nustatytas nagrinėjamas skirtumas, dalyką ir tikslą, turint omenyje, kad tam reikia atsižvelgti ir į srities, kuriai šis aktas priklauso, principus ir tikslus (2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimo Arcelor Atlantique ir Lorraine ir kt., C-127/07, EU:C:2008:728, 26 punktas; 2017 m. kovo 7 d. Sprendimo RPO, C-390/15, EU:C:2017:174, 42 punktas ir 2019 m. sausio 22 d. Sprendimo Cresco Investigation, C-193/17, EU:C:2019:43, 42 punktas). Jeigu situacijos nėra panašios, nevienodas atitinkamų situacijų vertinimas nepažeidžia Chartijos 20 straipsnyje įtvirtintos lygybės prieš įstatymą (2014 m. gegužės 22 d. Sprendimo Glatzel, C-356/12, EU:C:2014:350, 84 punktas).
- 178 Galiausiai dėl Sąjungos teisės veiksmingumo reikalavimo pažymėtina, kad prašyme pateikti nuomonę jis nurodomas tik pateikiant konkretų klausimą dėl atvejo, jeigu IEPS kolegija konstatuotų, kad baudos skyrimas Kanados investuotojui už SESV 101 straipsnio arba SESV 102 straipsnio pažeidimą yra nesuderinamas su IEPS aštunto skyriaus C ar D skirsniu. Vadinasi, šį klausimą reikės išnagrinėti atsižvelgiant į Sąjungos konkurencijos teisės veiksmingumo reikalavimą, pagal kurį, siekiant užtikrinti neiškreiptą konkurenciją vidaus rinkoje, draudžiama trukdyti taikyti SESV nuostatas (žr., be kita ko, 2014 m. birželio 5 d. Sprendimo Kone, C-557/12, EU:C:2014:1317, 32 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

2. Dėl suderinamumo su vienodo požiūrio principu

- 179 Prašyme pateikti nuomonę nurodomas nevienodas vertinimas atsiranda dėl to, kad valstybių narių įmonės ir fiziniai asmenys, kurie investuoja Sąjungoje, ir kuriems taikoma Sąjungos teisė, negali ginčyti Sąjungos priemonių IEPS numatytose kolegijose, o Kanados įmonės ir fiziniai asmenys, investuojantys į tą patį Sąjungos vidaus rinkos prekybos ar pramonės sektorių, šias priemones galės ginčyti tose kolegijose.

- 180 Vis dėlto konstatuotina, kad nors Sąjungoje investuojančių Kanados įmonių ir fizinių asmenų padėtis, atsižvelgiant į IEPS dalyką ir tikslą, kuris, kaip nurodyta šios nuomonės 199 ir 200 punktuose, yra įtraukti į IEPS nuostatas, susijusias su užsienio investicijų nediskriminuojančiu vertinimu ir apsauga, yra panaši į Kanadoje investuojančių valstybių narių įmonių ir fizinių asmenų padėtį, jų padėtis nėra panaši į Sąjungoje investuojančių valstybių narių įmonių ir fizinių asmenų padėtį.
- 181 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, numatant galimybę Sąjungoje investuojančioms Kanados įmonėms ir fiziniams asmenims remtis IEPS numatomose kolegijose, siekiama suteikti šiems Kanados asmenims, veikiantiems kaip užsienio investuotojai, specifinę teisių gynimo priemonę Sąjungos priemonėms užginčyti, o valstybių narių įmonės ir fiziniai asmenys, kurie, kaip ir minėti Kanados asmenys, investuojantys Sąjungoje, joje nėra užsienio investuotojai ir todėl šia specifine teisių gynimo priemone negalės pasinaudoti, be to, atsižvelgiant į IEPS 30.6 straipsnio 1 dalyje nustatytą taisyklę, jie negalės tiesiogiai remtis šiame susitarime įtvirtintomis taisyklėmis valstybių narių ir Sąjungos teismuose.
- 182 Šios nuomonės 180 punkte padarytos išvados nepaneigia prašyme pateikti nuomonę nurodyta aplinkybė, kad IEPS kolegijos priteistas žalos atlyginimas Kanados investuotojui turės būti išmokėtas, remiantis šio susitarimo 8.39 straipsnio 2 dalies a punktu, Sąjungoje įsteigta įmonei, kuri nuosavybės teise priklauso tam investuotojui arba kurią jis kontroliuoja, jeigu minėtas investuotojas savo pretenziją toje kolegijoje pateikė šios „vietoje įsteigtos įmonės“ vardu.
- 183 Šiuo klausimu pakanka konstatuoti, kad, kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 193 punkte, tokia įmonė pati yra šio Kanados investuotojo investicija, todėl jos dalyvavimas nagrinėjant bylą numatomose kolegijose ir vykdant sprendimą negali pakeisti minėto Kanados ir Sąjungos investuotojų padėties panašumo analizės rezultato.
- 184 Vienodam abiejų šių kategorijų asmenų vertinimui taip pat neturi įtakos aplinkybė, kad susitariančiosios šalys neatmetė galimybės, jog IEPS kolegija gali priimti sprendimą, pagal kurį tai, kad Komisija arba valstybės narės konkurencijos institucija paskyrė baudą Kanados investuotojui už SESV 101 straipsnio arba SESV 102 straipsnio pažeidimą, reiškia, kad yra pažeista kuri nors iš IEPS aštunto skyriaus C ir D skirsnių nuostatų.
- 185 Šiuo klausimu konstatuotina, kad, atsižvelgiant į šių C ir D skirsnių nuostatas, toks sprendimas įmanomas tik tuo atveju, jeigu paaiškėtų, kad sprendimas, kuriuo skiriama bauda, turi vieną iš IEPS 8.10 straipsnio 2 dalyje nurodytų trūkumų, arba jeigu iš investuotojo būtų atimtos pagrindinės su jo investicija susijusios teisės, įskaitant teisę naudoti investiciją, ja disponuoti ir ją perduoti, kaip tai suprantama pagal šio susitarimo 8-A priedo 1 punkto b papunktį. Priešingai, toks sprendimas yra neįmanomas, jeigu Komisija arba valstybės narės konkurencijos institucija tinkamai taiko konkurencijos taisykles, nes IEPS šalys jo 17.2 straipsnyje aiškiai pripažino, kad „jų prekybos santykiams svarbi laisva ir neiškraipyta konkurencija“ ir kad „antikonkurencinė verslo praktika gali iškraipyti tinkamą rinkų veikimą ir mažinti prekybos liberalizavimo naudą“.
- 186 Vis dėlto, jeigu Komisijos arba valstybės narės konkurencijos institucijos sprendime skirti Sąjungos investuotojui baudą būtų tokių trūkumų arba paskirta bauda turėtų tokį ekspropriacijos poveikį, šis investuotojas galėtų pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis, kurių būtina imtis siekiant panaikinti šią baudą. Vadinasi, nors negalima atmesti galimybės, kad išimtinėmis aplinkybėmis IEPS kolegijos sprendimas, kaip jis apibūdintas prašyme pateikti nuomonę, gali pašalinti baudos, paskirtos už SESV 101 straipsnio arba SESV 102 straipsnio pažeidimą, poveikį, jis vis dėlto nelems nevienodo vertinimo, nepalankaus Sąjungos investuotojui, kuriam skiriant baudą buvo panašių trūkumų.

3. Dėl suderinamumo su veiksmingumo reikalavimu

- 187 Kiek prašyme pateikti nuomonę keliamas klausimas, ar dėl IEPS kolegijai suteiktos galimybės priimti šios nuomonės 184 punkte apibūdintą sprendimą kyla grėsmė, kad bus pakenkta Sąjungos konkurencijos teisės veiksmingumui, pakanka konstatuoti, kad tik šios nuomonės 185 punkte nurodytais atvejais, kai toks sprendimas, atrodo, yra įmanomas, baudos poveikio pašalinimas nesukelia tokios grėsmės. Iš tikrųjų, kaip nurodyta šios nuomonės pirmesniame punkte, pačioje Sąjungos teisėje leidžiama panaikinti baudą, jeigu ją skiriant buvo trūkumų, atitinkančių tuos, kuriuos gali konstatuoti IEPS kolegija.
- 188 Kadangi IEPS aštunto skyriaus F skirsnis netrukdo visapusiškai taikyti SESV nuostatų, kuriomis siekiama užtikrinti neiškreiptą konkurenciją vidaus rinkoje, darytina išvada, kad, remiantis šios nuomonės 178 punkte priminta jurisprudencija, jis nepažeidžia Sąjungos konkurencijos teisės veiksmingumo reikalavimo.

C. Dėl numatomo IVGS mechanizmo suderinamumo su teise kreiptis į nepriklausomą teismą

1. Principai

- 189 Prašyme pateikti nuomonę Belgijos Karalystė remiasi Chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje įtvirtinta teise kreiptis į „pagal įstatymą įsteigt[ą] nepriklausom[ą] ir nešališk[ą] teism[ą]“, ir šio straipsnio trečioje pastraipoje nustatytu reikalavimu užtikrinti „teisę į veiksmingą teisingumą“.
- 190 Šiuo klausimu iš minėto 47 straipsnio, kurio pagal šios nuomonės 165 ir 167 punktuose primintą jurisprudenciją turi laikytis Sąjunga, matyti, kad sudarydama tarptautinį susitarimą, pagal kurį numatyta įsteigti institucijas, kurioms būdingi pagrindiniai teisminės valdžios požymiai ir kurios turi nagrinėti, be kita ko, privačių investuotojų ir valstybių ginčus, kaip antai IEPS kolegiją ir IEPS apeliacinę kolegiją, Sąjunga turi taikyti, kiek tai susiję su kreipimosi į šias institucijas tvarka ir jų nepriklausomumu, Chartijos 47 straipsnio antros ir trečios pastraipų nuostatas.
- 191 Taigi Sąjunga, atsižvelgdama į tokių institucijų pobūdį ir ypatumus, taip pat į su šiomis institucijomis susijusį tarptautinį kontekstą, turi užtikrinti, kad, sudarius IEPS ir jį įgyvendinus, pagal šio susitarimo aštunto skyriaus F skirsnį ir bet kurią kitą teisės aktą, kuriame nustatoma jo taikymo sritis, kiekviena iš įsteigtų kolegijų turėtų nepriklausomo teismo, į kurį kreiptis užtikrinama galimybė, požymių.
- 192 Šios išvados nepaneigia aplinkybė, kad trečiajai valstybei, su kuria Sąjunga derasi dėl susitarimo, netaikomos Sąjungos teisės suteikiamos garantijos. Nors nagrinėjamu atveju šios garantijos iš tikrųjų nėra privalomos Kanadai, jos privalomos Sąjungai, todėl, kaip matyti iš šios nuomonės 165 ir 167 punktuose primintos jurisprudencijos, ji negali, nesuteikdama minėtų garantijų, sudaryti susitarimo, pagal kurį įsteigiami teismai, turintys jurisdikciją priimti Sąjungai privalomus sprendimus ir nagrinėti Sąjungos teisės subjektų ginčus, dėl kurių jie kreipėsi į tuos teismus.
- 193 Minėtos išvados taip pat nepaneigia aplinkybė, kad, kaip buvo pažymėta Teisingumo Teisme, numatomas IVGS mechanizmas yra „mišrus“, nes jis turi ne tik teismo, bet ir kelis kitus požymius, kurie ir toliau grindžiami tradiciniais arbitražo investicijų srityje mechanizmais.
- 194 Dėl šio aspekto reikia pažymėti, kad nors IEPS aštunto skyriaus F skirsnyje įtvirtintos bylų pradėjimo IEPS kolegijoje taisyklės nustatytos iš esmės atsižvelgiant į tradicinius IVGS mechanizmus, kitaip yra šios kolegijos sudarymo ir šių bylų nagrinėjimo taisyklių atveju.

- 195 Visų pirma IEPS 8.27 straipsnis, kuriame numatyta įsteigti nuolatinę penkiolikos narių kolegiją ir kurio 7 dalyje nurodyta, kad „vadovau[jantis] rotacija“ iš trijų narių bus sudarytas kolegijos padalinys, kuris „nagrinės bylą, užtikrin[ant], kad padaliniai būtų sudaromi atsitiktine tvarka ir nenuspėjamai“, ir šio susitarimo 8.28 straipsnio 5 dalis, pagal kurią IEPS apeliacinės kolegijos padalinį apeliacijai nagrinėti sudaro trys atsitiktine tvarka paskirti nariai, skiriasi nuo arbitražo taisyklių ir juo sukonkretinama Bendro aiškinamojo dokumento 6 punkto f papunktyje išreikšta susitariančiųjų šalių valia, pagal kurią „IEPS ryžtingai atsisakoma tradicinio požiūrio į investicinių ginčų sprendimą ir įsteigiamos nepriklausomos, nešališkos ir nuolatinės investicinių ginčų sprendimo kolegijos, grindžiamos <...> teisminių sistemų <...> principais“.
- 196 Kaip darydamos išvadą konstatavo susitariančiosios šalys Bendro aiškinamojo dokumento 6 punkto i papunktyje, „svarb[ū] ir radikal[ū] investavimo taisyklių ir ginčų sprendimo tvarkos pokyt[į]“ taip pat rodo, kaip nustatyta šio dokumento 6 punkto g papunktyje, tai, kad IEPS numatytas apskundimo mechanizmas, siekiant, be kita kito, užtikrinti „pirmosios instancijos kolegijos sprendimų nuoseklumą“.
- 197 Vadinas, nesant reikalo išsiaiškinti nei tai, ar susitariančiosios šalys šias kolegijas oficialiai laikys „teisminėmis institucijomis“, nei tai, ar jų nariai bus pavadinti, kaip nurodyta Pareiškime Nr. 36, „teisėjais“, remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad tos kolegijos iš esmės vykdys teismines funkcijas. Minėtos kolegijos bus nuolatinės, o jų teisinis pagrindas – susitariančiųjų šalių priimti IEPS patvirtinimo aktai. Jos per rungimosi procedūrą taikys teisės normas, turės visiškai savarankiškai vykdyti savo funkcijas ir priims galutinius ir privalomus sprendimus.
- 198 Dėl minėtų kolegijų jurisdikcijos privalomojo pobūdžio reikia pažymėti, kad ši jurisdikcija bus privaloma ne tik atsakovui, kuris turės ją pripažinti pagal IEPS 8.25 straipsnį, bet ir investuotojui ieškovui tuo atveju, jeigu jis ketintų tiesiogiai remtis IEPS nuostatomis. Iš tiesų, kadangi pagal IEPS 30.6 straipsnį iš investuotojų atimta galimybė tiesiogiai remtis IEPS nuostatomis susitariančiųjų šalių nacionaliniuose teismuose, bet kokia šio susitarimo nuostatomis tiesiogiai grindžiama pretenzija turės būti pateikta IEPS kolegijoje. Vėliau bet koks apeliacinis skundas dėl šios kolegijos sprendimo turės būti paduotas IEPS apeliacinei kolegijai.
- 199 Dėl galimybės kreiptis į teismą užtikrinimo ir teismo nepriklausomumo lygio, kurį turi atitikti šios kolegijos tam, kad IEPS aštunto skyriaus F skirsnį būtų galima laikyti suderinamu su Chartijos 47 straipsniu, reikia pažymėti, kad nuostatos dėl nediskriminacinio vertinimo ir investicijų apsaugos į IEPS buvo įtrauktos ir šių nuostatų laikymąsi turintys užtikrinti susitariančiųjų šalių teismų sistemoms nepriklausantys teismai steigiami siekiant, kad vienos susitariančiosios šalies įmonės ir fiziniai asmenys visiškai pasitikėtų tuo, kad jų investicijos kitos susitariančiosios šalies teritorijoje bus vertinamos tokiomis pačiomis sąlygomis kaip šios antrosios šalies įmonių ir fizinių asmenų investicijos ir ten bus apsaugotos.
- 200 IEPS aštunto skyriaus F skirsnyje numatant tokio susitariančiųjų šalių teismų sistemoms nepriklausančio mechanizmo sukūrimą siekiama, kaip pažymėjo Taryba ir Komisija, užtikrinti, kad užsienio investuotojai taip pat pasitikėtų institucija, turinčia jurisdikciją konstatuoti, kad jų investicijas priimanči valstybė pažeidė šio skyriaus C ir D skirsnius. Taigi atrodo, kad numatomų kolegijų nepriklausomumas nuo priimančiosios valstybės ir užsienio investuotojų teisė kreiptis į šias kolegijas yra neatsiejamai susiję su ESS 3 straipsnio 5 dalyje įtvirtintu ir IEPS siekiamu laisvos ir sąžiningos prekybos tikslu.
- 201 Dėl galimybės kreiptis į teismą užtikrinimo garantijos pažymėtina, kad ji reiškia, jog IEPS 8.18 straipsnyje numatyta galimybė bet kuriam šio susitarimo 8.1 straipsnyje nurodytam investuotojui dėl ginčo kreiptis į IEPS kolegiją ir prašyti jos konstatuoti minėto C arba D skirsnio pažeidimą gali būti apribota taikant tik proporcingus apribojimus, įskaitant susijusiuosius su teismo išlaidų apmokėjimu, kuriais siekiama teisėto tikslo ir nepažeidžiama pati teisės kreiptis į tokią kolegiją esmė (2016 m. birželio 30 d. Sprendimo Toma ir Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, 44 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 202 Nepriklausomumo reikalavimas neatsiejamas nuo uždavinio priimti sprendimą ir apima du aspektus. Pirmasis, išorinis, aspektas suponuoja, kad atitinkama institucija savo funkcijas vykdo visiškai savarankiškai, jos nesaisto jokie hierarchijos ar pavaldumo ryšiai, ji negauna jokių nurodymų ar įpareigojimų, taigi yra apsaugota nuo išorinio poveikio ar spaudimo, kurie gali kelti grėsmę jos narių nepriklausomam sprendimų priėmimui ir turėti įtakos jų sprendimams. Ši būtina laisvė tokių išorinių veiksmų atžvilgiu reikalauja tam tikrų garantijų, padedančių apsaugoti asmenis, kurie turi priimti sprendimą, kaip antai įgaliojimų pastovumo. Šių narių tokio dydžio atlyginimo, kuris atitiktų jų vykdomų funkcijų svarbą, mokėjimas taip pat yra būtina jų nepriklausomumo garantija (2018 m. liepos 25 d. Sprendimo Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 63 ir 64 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).
- 203 Antrasis, vidinis, aspektas susijęs su nešališkumo sąvoka ir reikalauja vienodai atsiriboti nuo bylos šalių ir jų atitinkamų interesų, susijusių su nagrinėjamos bylos dalyku. Šis aspektas reikalauja objektyvumo ir jokio suinteresuotumo bylos baigtimi nebuvimo, išskyrus siekį, kad ginčas būtų išspręstas griežtai laikantis teisės normų (2018 m. liepos 25 d. Sprendimo Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 65 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 204 Šios nepriklausomumo ir nešališkumo garantijos susijusios su reikalavimu, kad egzistotų taisyklės, be kita ko, dėl teismo sudėties formavimo, jo narių skyrimo, įgaliojimų trukmės ir nusišalinimo, nušalinimo ir atšaukimo atvejų, kad teisės subjektams nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl to, ar teismui nedaro įtakos išorės veiksniai, ir dėl jo neutralumo, kai susikerta interesai (2018 m. liepos 25 d. Sprendimo Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 66 punktas).

2. Dėl suderinamumo su galimybės kreiptis į teismą užtikrinimo reikalavimu

- 205 Iš IEPS 8.1 ir 8.18 straipsnių matyti, jog šiuo susitarimu siekiama, kad į IEPS kolegiją galėtų kreiptis bet kuri Sąjungoje investuojanti Kanados įmonė ir fizinis asmuo, taip pat bet kuri Kanadoje investuojanti Sąjungos valstybės narės įmonė ir fizinis asmuo.
- 206 Šiuo aspektu IEPS aštunto skyriaus F skirsnyje įtvirtintas susitariančiųjų šalių tikslas sukurti tokį IVGS mechanizmą, kad investuotojai, turintys ribotus išteklius dalyvauti brangioje procedūroje, pavyzdžiui, fiziniai asmenys ir mažosios bei vidutinės įmonės, galėtų, kaip ir daugiau išteklių turinčios įmonės, veiksmingai įgyvendinti teisę kreiptis į numatomas kolegijas.
- 207 Susitariančiosios šalys šio susitarimo 8.39 straipsnio 6 dalyje nurodo, kad IEPS jungtinis komitetas turės „svarst[yti]“, ar „priimti papildomas taisykles, skirtas sumažinti ieškovams, kurie yra fiziniai asmenys ar mažosios ir vidutinės įmonės, tenkanči[ai] finansin[ei] naš[ai]“.
- 208 „Finansinė našta“, kurią numatoma taip sumažinti, visų pirma apima minėto susitarimo 8.39 straipsnio 5 dalyje nurodytas bylinėjimosi ir kitas išlaidas.
- 209 Pirma, tai yra atstovavimo ir teisinės pagalbos išlaidos, kurių patyrė tiek investuotojas ieškovas, tiek susitariančioji šalis atsakovė. Iš minėto 8.39 straipsnio 5 dalies matyti, kad, atmetus investuotojo pretenziją, jam kyla grėsmė padengti visas šias išlaidas.
- 210 Antra, tą finansinę našta sudaro proceso išlaidos. Šiuo klausimu iš kartu aiškinamų IEPS 8.39 straipsnio 5 dalies ir 8.27 straipsnio 14 dalies matyti, kad šias išlaidas sudaro, be kita ko, Ginčų sprendimo kolegijos narių, kurie paskirti nagrinėti ginčą, honorarai ir išlaidos. Atmetus investuotojo ieškovo pretenziją, jam kyla grėsmė padengti visus šiuos honorarus ir visas šias išlaidas.
- 211 Taigi finansinė rizika, kilusi pradėjus procedūrą IEPS kolegijoje, fiziniam asmeniui arba mažajai ar vidutinei įmonei gali būti tokia didelė, kad gali atgrasyti šį investuotoją nuo procedūros inicijavimo.

- 212 Tokio galimybės kreiptis į IEPS kolegiją nebuvimo, su kuriuo gali susidurti daug investuotojų, nepašalina tai, kad pagal IEPS 8.27 straipsnio 9 dalį ginčą gali nagrinėti vienas šios kolegijos narys. Iš tiesų pagal šią nuostatą finansinė našta taip bus iš dalies sumažinta tik jei atsakovas su tuo sutiks.
- 213 Taigi atrodo, kad, nesant tvarkos, pagal kurią fiziniams asmenims ir mažosioms bei vidutinėms įmonėms būtų užtikrintos finansinės galimybės kreiptis į IEPS kolegiją ir IEPS apeliacinę kolegiją, galėtų kilti grėsmė, kad IVGS mechanizmu faktiškai galės pasinaudoti tik investuotojai, turintys didelių finansinių išteklių. Dėl tokios padėties gali atsirasti nesuderinamumas tiek su IEPS aštunto skyriaus F skirsnio taikymo asmenims sritimi, į kurią patenka visos vienos iš susitariančiųjų šalių įmonės ir fiziniai asmenys, investuojantys kitos susitariančiosios šalies teritorijoje, tiek su ESS 3 straipsnio 5 dalyje įtvirtintu laisvos ir sąžiningos prekybos tikslu, kurio IEPS siekiama, be kita ko, suteikiant galimybę užsienio investuotojams kreiptis į priimančiosios valstybės teismų sistemai nepriklausančias kolegijas.
- 214 Siekiant įvertinti, ar IEPS aštunto skyriaus F skirsnis yra suderinamas su Chartijos 47 straipsniu, reikia išnagrinėti, ar šiame F skirsnyje ir teisės aktuose, kuriuose nustatoma jo taikymo sritis, įtvirtintos sąlygos dėl finansinių galimybių kreiptis į numatomas kolegijas fiziniams asmenims ir mažosioms bei vidutinėms įmonėms didinimo reiškia išsipareigojimus, pagal kuriuos Chartijos 47 straipsnyje reikalaujamą galimybės kreiptis į teismą užtikrinimo lygį leidžianti pasiekti tvarka bus nustatyta įsteigus šias kolegijas.
- 215 Tokių išsipareigojimų nėra nei IEPS 8.27 straipsnio 15 dalyje, pagal kurią IEPS jungtinis komitetas „gali“ nuspręsti pakeisti minėtą honorarą ir kitus honorarus bei išlaidas nuolatiniu atlyginimu, nei šio susitarimo 8.39 straipsnio 6 dalyje, kurioje nustatyta, kad IEPS jungtinis komitetas „svarsto“ priimti papildomas taisykles, skirtas sumažinti fiziniams asmenims ir mažosioms bei vidutinėms įmonėms tenkančiai finansinei naštai.
- 216 Kitose IEPS aštunto skyriaus F skirsnio nuostatose taip pat nėra teisiškai privalomų išsipareigojimų dėl smulkiųjų ar vidutinių investuotojų finansinių galimybių kreiptis į numatomas kolegijas.
- 217 Kita vertus, Pareiškimе Nr. 36 nurodoma, kad „[b]us sudarytos geresnės ir palankesnės sąlygos kreiptis į šį naują teismą patiems pažeidžiamiausiems naudotojams, t. y. [mažosioms bei vidutinėms įmonėms] ir privatiems asmenims“, ir šiuo tikslu numatyta, kad „Jungtinis komitetas priims papildomas taisykles, kaip numatyta IEPS 8.39 [straipsnio 6 dalyje], <...> ir tai atliks taip, kad šios papildomos taisyklės galėtų būti patvirtintos kuo skubiau“, ir kad „[n]eatsižvelgdama į diskusijų [J]ungtiniame komitete rezultatus, Komisija pasiūlys atitinkamas bendro finansavimo priemones, skirtas mažųjų ir vidutinių įmonių ieškiniams šiame teisme finansuoti“.
- 218 Konstatuotina, kad šiuo pareiškimu Komisija ir Taryba išsipareigoja skubiai ir tinkamai įgyvendinti IEPS 8.39 straipsnio 6 dalį, taip pat užtikrinti galimybę kreiptis į numatomas kolegijas mažosioms ir vidutinėms įmonėms net ir tuo atveju, jeigu pastangos IEPS jungtiniame komitete būtų nesėkmingos.
- 219 Šioje nuomonės pateikimo procedūroje šio išsipareigojimo pakanka, kad būtų galima daryti išvadą, jog IEPS, kaip SESV 218 straipsnio 11 dalyje „numatytas sudaryti susitarimas“, yra suderinamas su galimybės kreiptis į minėtas kolegijas užtikrinimo reikalavimu.
- 220 Iš tiesų iš paaiškinamojo sakinio, suformuluoto prieš pareiškimus, tarp kurių yra Pareiškimas Nr. 36, matyti, kad šie pareiškimai „yra neatsiejami nuo aplinkybių, kuriomis Taryba priima sprendimą suteikti įgaliojimus Sąjungos vardu pasirašyti IEPS. Jie priimant sprendimą bus įtraukti į Tarybos posėdžio protokolą.“
- 221 Taigi minėtas Sąjungos išsipareigojimas užtikrinti realią galimybę kreiptis į numatomas kolegijas visiems IEPS nurodytiems Sąjungos investuotojams yra būtina sąlyga, kad Sąjunga patvirtintų šį susitarimą. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagal Pareiškimą Nr. 36 tas išsipareigojimas yra vienas iš „principų“,

kuriais remdamasi „Komisija įsipareigoja nedelsdama tęsti ginčų sprendimo mechanizmo peržiūrą[,] suteikdama pakankamai laiko, kad valstybės narės galėtų į tai atsižvelgti[,] vykdydamos savo ratifikavimo procedūras“. Atsižvelgiant į ankstesnę to paties pareiškimo pastraipą, pagal kurią Taryba ir Komisija patvirtina, kad IEPS aštunto skyriaus F skirsnio nuostatos neįsigalios, kol visos valstybės narės neratifikuos IEPS, reikia konstatuoti, kad Taryba numatė sudaryti IEPS, remdamasi prielaida, jog bus užtikrintos finansinės galimybės kreiptis į IEPS kolegiją ir IEPS apeliacinę kolegiją visiems nurodytiems Sąjungos investuotojams.

- 222 Atsižvelgiant į šį Sąjungos suformuluotą ryšį tarp finansinių galimybių kreiptis į minėtas kolegijas ir IEPS sudarymo, reikia konstatuoti, kad numatytas sudaryti susitarimas šiuo požiūriu nėra nesuderinamas su Chartijos 47 straipsniu.

3. Dėl suderinamumo su nepriklausomumo reikalavimu

- 223 Dėl nepriklausomumo reikalavimo išorinio aspekto, kuris suponuoja, kad atitinkami teismai visiškai savarankiškai vykdo savo funkcijas, visų pirma reikia konstatuoti, jog IEPS 8.27 straipsnio 4 ir 5 dalyse nustatyta, kad IEPS kolegijos nariai bus skiriami nustatytos trukmės kadencijai ir privalės turėti specialių žinių.
- 224 Be to, IEPS 8.27 straipsnio 12–15 dalyse užtikrinama, kad šie nariai gaus tokio dydžio užmokestį, kuris atitiks jų vykdomų funkcijų svarbą.
- 225 Galiausiai IEPS įtvirtinta šių narių įgaliojimų neliečiamumo garantija; pagal IEPS 8.30 straipsnio 4 dalį narys gali būti atleistas iš pareigų tik jeigu jo elgesys neatitinka šio straipsnio 1 dalyje įtvirtintų pareigų, visų pirma jis nepaiso draudimo vykdyti kito asmens nurodymus arba reikalavimo vengti interesų konflikto.
- 226 Pagal IEPS 8.28 straipsnį šio susitarimo 8.27 straipsnio 4 dalis ir 8.30 straipsnis taikomi ir Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos nariams. Nors kitos minėtos nepriklausomumo sudedamosios dalys nėra taip tiksliai nurodytos šiame 8.28 straipsnyje, iš Bendro aiškinamojo dokumento 6 punkto f papunktyje vartojamo žodžio „kolegijos“ matyti, kad susitariančiosios šalys nustatė tuos pačius nepriklausomumo reikalavimus tiek Apeliacinei ginčų sprendimo kolegijai, tiek Ginčų sprendimo kolegijai. Šią išvadą patvirtina Bendro aiškinamojo dokumento ir IEPS teksto atitikties lentelė, kuri priddedama prie šio dokumento ir kurioje nurodomas IEPS 8.28 straipsnis, kaip viena iš nuostatų, atitinkančių to dokumento 6 punkto f papunktį.
- 227 Kiek Belgijos Karalystei ir kai kurioms pastabas pateikusioms vyriausybėms kyla klausimas, ar su nepriklausomumo reikalavimo išoriniu aspektu yra suderinama IEPS jungtiniam komitetui pagal IEPS 8.27 straipsnio 2 ir 3 dalis bei 8.28 straipsnio 3 ir 7 dalis suteikta kompetencija skirti Ginčų sprendimo kolegijos ir Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos narius ir nustatyti arba pakeisti šių kolegijų narių skaičių trijų kartotinais, reikia atsižvelgti į tai, kad paskirtų narių tapatybė negali būti iš anksto nurodyta IEPS tekste, tai taikytina ir narių skaičiaus padidinimui arba sumažinimui, kurio ateiityje gali prireikti imtis. Šios nuomonės 202 punkte primintos garantijos jokia būdu negali būti aiškinamos kaip užkertančios kelią tam, kad tokia neteisminė institucija, kaip IEPS jungtinis komitetas, turėtų kompetenciją paskirti minėtus narius, griežtai laikantis IEPS 8.27 straipsnio 4 ir 5 dalyse įtvirtintų taisyklių, ir pakeisti jų skaičių trijų kartotinais. Šios garantijos taip pat neužkertama kelio tam, kad tokia institucija pagal IEPS 8.30 straipsnio 4 dalį turėtų kompetenciją atleisti šiuos narius iš pareigų.
- 228 Be to, iš IEPS 26.1 ir 26.3 straipsnių matyti, kad IEPS jungtinis komitetas bus dvišalės sudėties, o sprendimus priims bendru sutarimu. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad, kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 267 punkte, Ginčų sprendimo kolegijos ar Apeliacinės ginčų sprendimo kolegijos narys negalės būti nei skiriamas, nei atleidžiamas iš pareigų laikantis kitų sąlygų nei tos, kurios įtvirtintos būtent IEPS 8.27 straipsnio 4 dalyje ir 8.30 straipsnio 1 dalyje.

- 229 Dėl tos pačios priežasties konstatuotina, kad susitariančiosios šalys, nepažeisdamos nepriklausomumo reikalavimo, galėjo IEPS 8.27 straipsnio 12 dalyje nustatyti, kad mėnesinį honorarą, mokamą siekiant užtikrinti minėtų kolegijų narių galimybę vykdyti funkcijas, nustatys IEPS jungtinis komitetas, o šio straipsnio 15 dalyje nurodyti, kad šis organas galės nuspręsti pakeisti minėtą honorarą ir kitus honorarus ir išlaidas nuolatiniu atlyginimu, taip pat nustatyti jo mokėjimo tvarką.
- 230 Tai, kad ši IEPS jungtinio komiteto kompetencija užmokesčio srityje gali būti įgyvendinta ne iš karto, nereiškia, kad šių narių užmokesčiai iš pradžių galės būti nepastovūs. Iš tiesų, remiantis IEPS 8.27 straipsnio 14 dalimi, numatomų kolegijų narių honorarai ir išlaidos bus nustatomi pagal ICSID administracinių ir finansinių taisyklių 14 straipsnio 1 dalį, kurioje daroma nuoroda į ICSID generalinio sekretoriaus periodiškai nustatomą skalę.
- 231 Kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 260 ir 261 punktuose, šių nuostatų, susijusių su IEPS kolegijos ir IEPS apeliacinės kolegijos narių užmokesčiu, kintamasis pobūdis negali būti suvokiamas kaip grėsmė šių kolegijų nepriklausomumui, bet, priešingai, leidžia laipsniškai įsteigti teismą, sudarytą iš visą darbo laiką dirbančių narių.
- 232 IEPS 8.31 straipsnio 3 dalis, pagal kurią IEPS jungtinis komitetas gali, be kita ko, pateikti IEPS kolegijai privalomus susitarimo išaiškinimus, ir šio susitarimo 8.10 straipsnio 3 dalis, kuri turi būti siejama su minėta 8.31 straipsnio 3 dalimi, taip pat neturi įtakos šios kolegijos ar IEPS apeliacinės kolegijos galimybei visiškai savarankiškai vykdyti savo funkcijas.
- 233 Iš tiesų pagal tarptautinę teisę nėra nei uždrausta, nei neįprasta numatyti galimybę tarptautinio susitarimo šalims patikslinti šio susitarimo aiškinimą keičiantis jų bendrai valiai dėl to susitarimo taikymo srities. Tokius patikslinimus gali pateikti pačios susitariančiosios šalys arba susitariančiųjų šalių įsteigta institucija, kuriai šios šalys suteikė įgaliojimus priimti joms privalomus sprendimus.
- 234 Nagrinėjamu atveju konstatuotina, kad pagal IEPS 26.1 straipsnio 1 dalį IEPS jungtinis komitetas yra susitariančiosioms šalims atstovaujantis dvišalės sudėties komitetas, kuris pagal IEPS 26.1 straipsnio 4 dalies e punktą ir 26.3 straipsnį yra įgaliotas bendru sutarimu priimti privalomus sprendimus, pavyzdžiui, pagal IEPS 26.1 straipsnio 5 dalies e punktą ir 8.31 straipsnio 3 dalį sprendimus dėl šio susitarimo išaiškinimo, kurie yra privalomi susitariančiosioms šalims ir pagal IEPS įsteigtoms kolegijoms, tačiau neturi pažeisti Chartijos 47 straipsnyje numatytų reikalavimų, be kita ko, nepriklausomumo reikalavimo. Šie aiškinamieji aktai sukelia teisinių padarinių pagal Vienos konvencijos 31 straipsnio 3 dalį, kurioje nustatyta, kad, aiškinant sutartį, atsižvelgiama į „visus vėlesnius susitarimus, tos sutarties šalių sudarytus dėl jos aiškinimo ar jos nuostatų taikymo“.
- 235 Be to, pažymėtina, kad Sąjungos dalyvavimas šiam komitetui pateikiant tokius privalomus išaiškinimus reglamentuojamas SESV 218 straipsnio 9 dalyje. Todėl jos sutikimas dėl bet kokio IEPS 8.31 straipsnio 3 dalyje nurodyto sprendimo turės atitikti Sąjungos pirminę teisę, visų pirma šioje nuomonėje primintus ar patikslintus šios teisės principus.
- 236 Atsižvelgiant į IEPS kolegijos ir IEPS apeliacinės kolegijos nepriklausomumo reikalavimą, taip pat svarbu, kad IEPS jungtinio komiteto pateikti išaiškinimai neturėtų poveikio išnagrinėtiems arba pradėtiems nagrinėti anksčiau, nei buvo pateikti šie išaiškinimai, ginčams. Iš tikrųjų, jeigu būtų kitaip, IEPS jungtinis komitetas galėtų daryti įtaką sprendžiant konkrečius ginčus, taigi ir dalyvauti taikant IVGS mechanizmą.
- 237 Nors ši netaikymo atgaline data ir tiesioginio poveikio nebuvimo nagrinėjamosioms byloms garantija nėra aiškiai numatyta IEPS 8.31 straipsnio 3 dalyje, dar kartą pažymėtina, kad Sąjungos sutikimas dėl bet kokio IEPS 8.31 straipsnio 3 dalyje nurodyto sprendimo turės atitikti Sąjungos pirminę teisę, be kita ko, Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintą teisę į veiksmingą teisinę gynybą. Taigi IEPS 8.31 straipsnio

3 dalis negali būti aiškinama, atsižvelgiant į minėtą 47 straipsnį, kaip leidžianti Sąjungai sutikti su IEPS jungtinio komiteto sprendimais dėl išaiškinimo, darančiais poveikį išnagrinėtiems arba nagrinėjamiems ginčams.

- 238 Dėl nepriklausomumo reikalavimo vidinio aspekto, susijusio, be kita ko, su nešališkumu ir vienodu atsiribojimu nuo bylos šalių, taip pat jokio asmeninio narių suinteresuotumo bylos baigtimi nebuvimu, pažymėtina, pirma, kad vienodai atsiriboti reikalaujama ne tik IEPS 8.27 straipsnio 6 ir 7 dalyse, pagal kurias bylas nagrinėja padalinys, sudarytas atsitiktine tvarka (taigi, šalys negali nuspėti jo sudėties) iš trijų narių (t. y. vieno Sąjungos valstybės narės piliečio, vieno Kanados piliečio ir vieno trečiosios valstybės piliečio), bet ir IEPS 8.30 straipsnio 1 dalyje darant nuorodą į IBA gaires, iš kurių matyti, kad pagal jose įtvirtintą pirmąjį bendrą principą IEPS kolegijos nariai turi būti nešališki ir nepriklausomi nuo šalių tiek tuomet, kai į juos kreipiamasi su pretenzija, tiek per visą procesą, kol jis bus baigtas.
- 239 Dėl šios priežasties taip pat konstatuotina, jog nepriklausomumo reikalavimo vidinio aspekto nepaneigia Belgijos Karalystės prašyme pateikti nuomonę nurodyta aplinkybė, kad Ginčų sprendimo kolegijos narių užmokestį sudarys, bent jau iš pradžių, ne tik mėnesinis honoraras, bet ir honorarai, apskaičiuoti atsižvelgiant į ginčui spręsti skirtų darbo dienų skaičių. Iš tiesų dėl bet kokio IBA gairėse įtvirtintų reikalavimų, įskaitant šios nuomonės ankstesniame punkte primintą pirmąjį bendrą principą, nesilaikymo atitinkamas narys ar nariai gali būti atleisti iš pareigų pagal IEPS 8.30 straipsnio 4 dalį.
- 240 Be to, šio susitarimo 8.30 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nariai „nėra susiję su jokia vyriausybe“. Nors šios nuostatos išnašoje patikslinama, jog „tai, kad asmuo gauna atlyginimą iš vyriausybės, savaime nereiškia, kad jis netenkina reikalavimų [kad jis negali vykdyti Ginčų sprendimo kolegijos nario pareigų]“, reikia konstatuoti, kad šis patikslinimas, kaip nurodė Komisija per žodinę proceso Teisingumo Teisme dalį, yra susijęs su tuo, kad numatomų kolegijų nariai iš pradžių dirbs tikrai ne visą darbo laiką ir tarp jų, be kita ko, galės būti narių, pavyzdžiui, teisės profesorių, gaunančių atlyginimą iš valstybės, tačiau negalinčių tiesiogiai ar netiesiogiai dalyvauti formuojant tos valstybės vyriausybės politiką.
- 241 Dėl aplinkybės, kad IEPS 8.30 straipsnio 1 dalies trečiame sakinyje nurodyta, jog IEPS kolegijos nariai „taip pat nevykdo jokių organizacijų ar vyriausybių nurodymų, susijusių su ginčo klausimais“, reikia pažymėti, kad šis sakinyje turi būti aiškinamas atsižvelgiant į tos pačios dalies pirmame sakinyje įtvirtintą nepriklausomumo reikalavimą, o tai reiškia, kad šie nariai, atlikdami savo pareigas, negali vykdyti nurodymo, susijusio ar nesusijusio su konkrečiu ginču, jeigu tai nėra šios nuomonės 232–237 punktuose apibūdintas atvejis.
- 242 Antra, dėl jokio asmeninio narių suinteresuotumo bylos baigtimi nebuvimo pažymėtina, kad IEPS 8.30 straipsnyje įtvirtintas bendras tiesioginio ar netiesioginio interesų konflikto draudimas; jis apima, darant nuorodą į IBA gaires, profesinės etikos normas dėl papildomos veiklos.
- 243 Šiame 8.30 straipsnyje primenama minėto susitarimo 8.44 straipsnyje nurodyto Paslaugų ir investicijų komiteto kompetencija priimti „papildomas taisykles“ šiuo klausimu; vartojant žodį „papildomas“ užtikrinama, kad šiam komitetui nesuteikiama kompetencijos susiaurinti tame susitarime jau įtvirtinto interesų konflikto draudimo apimtį, tačiau jis, išlaikydamas iš šio draudimo kylantį aukštą nepriklausomumo standartą, turės tik priderinti IBA gairėse įtvirtintas taisykles prie investicinių ginčų sprendimo kolegijos, kuriai būdingi pagrindiniai teisminės valdžios požymiai, realijų.
- 244 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad numatytas sudaryti susitarimas yra suderinamas su nepriklausomumo reikalavimu.

VI. Atsakymas į prašymą pateikti nuomonę

²⁴⁵ Iš viso to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad IEPS aštunto skyriaus F skirsnis yra suderinamas su Sąjungos pirmine teise.

Atsižvelgdamas į tai, Teisingumo Teismas (plenarinė sesija) pateikia šią nuomonę:

Kanados ir Europos Sąjungos bei jos valstybių narių išsamaus ekonomikos ir prekybos susitarimo, pasirašyto 2016 m. spalio 30 d. Briuselyje, aštunto skyriaus F skirsnis yra suderinamas su Europos Sąjungos pirmine teise.

Lenaerts	Silva de Lapuerta	Bonichot
Arabadjev	Prechal	Vilaras
Regan	von Danwitz	Toader
Biltgen	Jürimäe	Lycourgos
Rosas	Juhász	Ilešič
Malenovský	Levits	Bay Larsen
Safjan	Šváby	Fernlund
Vajda		Rodin

Paskelbta 2019 m. balandžio 30 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Kancleris	Pirmininkas
A. Calot Escobar	K. Lenaerts